

GLAS

umirovljenika

Glasilo Sindikata umirovljenika Hrvatske

Broj 287

ISSN 1849-7837 // Zagreb, studeni 2020. // Godina XXVI.

UVODNA RIJEČ

Psihijatar iz kontejnera

Piše: Jasna A. Petrović

Zove se Trpimir Glavina i predstojnik je splitske klinike za psihijatriju. On je ili lud, ili je bolestan ili je zao. Pročitajte što je rekao o starima u radijskoj emisiji U mreži Prvoga, emitiranoj na četvrtom programu HRT-a. "Današnja civilizacija, rekao bih, ima najviše problema, nažalost, sa starim ljudima i smećem, koliko god to groteskno zvučalo. Ne znamo što ćemo ni s jednim ni s drugim!"

Na tematskoj Facebook stranici Pokret protiv siromaštva starijih osoba ova je izjava prokomentiralo šestotinjak pratitelja. Globalni je zaključak da je riječ o čovjeku koji je zao, iako možda nije usamljen u takvom mišljenju. Definitivno nije preporučljivo starima skončati u njegovom reciklažnom psihijatrijskom dvorištu.

Usporedba starih ljudi i smeća možda i nije previše šokantna, jer ova zemlja nije razvila strategije, politike i mjere kojima bi obranila njihovo dostojanstvo i standard. Osim Irske, Hrvatska je najgora EU zemlja po vrednovanju starijih osoba, jer za razliku od drugih država, jedan umirovljenik vrijedi samo 38 posto radnika, koliko iznosi udjel prosječne mirovine u prosječnoj neto plaći. U Hrvatskoj je taj negativni trend opadanja realne vrijednosti mirovina čak propisan zakonom, jer se mirovine usklađuju po nepovoljnoj formuli.

Da, stari su teret društvu, siromasi bez priznanja za svoj prosječno 32-godišnji rad i isto toliko godina punjenja državnog proračuna porezima i doprinosima. Da, stari su obezvrjeđeni, poniženi i prevareni. U zadnjih tridesetak godina se nisu gradili ni domovi umirovljenika, već se poticalo privatizaciju socijalnih usluga, bez kriterija i nadzora. Takvi su domovi naprosto spremišta potrošenih tijela, riblje konzerve u kojima su korisnici natiskani bez ikakvog poštovanja. I onda svako toliko plane neka baklja, a samo ove godine izgorjelo ih je osam, a nedavno je gorio još jedan na sjeveru Hrvatske, ali su ih pravovremeno pretovarili.

Treba li onda kriviti tog psihijatra Glavinu i mahati mu prijetnjom prijave zbog govora mržnje temeljem dobi? Zašto nije reagirala Pučka pravobraniteljica koja se uporno protivi osnivanju ureda posebnog pravobranitelja za starije osobe? Možda ovom psihijatru samo treba psihijatar? Ili je on ipak samo glasnogovornik većinskog društvenog stava, bez srama i etike? Njegova usporedba starih ljudi i smeća je slika njegove kulture i ljudskosti, ali i društvenog motrišta ojačanog pandemijom. Zbog starih se, a ne zbog pandemije, ne može živjeti normalno?!

Psihijatar Glavina, poručuju stari kroz brojne komentare njegovog javnog ispada, trebao bi se pogledati u ogledalo, pa će vidjeti – cijeli deponij. I da, točno je da je veliki društveni problem suočiti se sa starenjem stanovništva, ali i odstranjivanjem i recikliranjem smeća. No, pored brige o starcima i smeću, možda nam je prioritet riješiti se budala, na vlasti i pri vlasti.

U OVOM BROJU:

PLAĆANJE
LIJEČNIČKIH PREGLEDA

Novi udar na starije vozače?

OVRŠNI ZAKON BEZ REFORME

Umirovljenici – robovi do kraja života?

SKANDALOZNO!

DRUGI MIROVINSKI STUP PROPADA

Zašto hrvatska Vlada voli bankarske fondove

INTERVJU

PROF. DR. SC. SLAĐANA ŠTRKALJ IVEZIĆ,
KLINIK ZA PSIHIJATRIJU VRAPČE

Porast mentalnih oboljenja zbog siromaštva i korone

DRŽAVNA NEBRIGA

Ustavni sud spasio zaštićene najmoprimce?

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika Hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

Covid-19 je državi vratio društvo

Na početku pandemije snažne vladine intervencije i zatvaranje granica pokrenuli su raspravu o 'renacionalizaciji' politike. Ipak, nakon nekoliko mjeseci, sasvim je jasno da koronavirusna kriza ne jača nacionalnu državu već socijalnu državu. Pitanje je: što će dugoročno ostati od ovog uvida?

Hoće li štednja i privatizacija napustiti globalnu pozornicu i stvoriti prostor za povratak socijalne osjetljivosti? Hoće li potrajati svijest o socijalno najugroženijim skupinama tržišta rada i društva ili će ekonomska razmatranja s vremenom zasjeniti potrebe tih grupa, s obzirom na negativne ekonomske učinke pandemije? Hoće li obnovljeni odnosi između države i tržišta proizaći iz krize s koronavirusom, redefinirajući tako ulogu 'čuvara' neoliberalne države?

Pozitivne promjene

Odgovori na ta pitanja dijelom će biti nacionalni, a sve više i regionalni. Tijekom prve faze pandemije u proljeće uslijedili su politički odgovori na nacionalnoj razini poput zaključavanja i socijalnog distanciranja, a socijalne politike bile su usmjerene na izravnu potporu, s privremenim davanjem potpore za očuvanje radnih mjesta ili za izravnu potporu najsiromašnijima, poput starijih osoba.

Tijekom druge faze, kada su zaraze bile niže tijekom ljeta, ublažene su i mjere potpore, poput jednokratnog nje-mačkog djecjeg bonusa, poticanja zapošljavanja. Države, poput Velike Britanije, koje su dugo favorizirale deregulaciju, privatizaciju i 'tržišnu učinkovitost', morale su uložiti veće napore od izdašnih socijalnih država, poput Švedske, Danske ili Njemačke.

Popis ekonomskih mjera i mjera potpore poduzećima je produžio: potpore poduzećima, kreditne sheme, smanjenja poreza, odgode i privremena smanjenja poreza na dodanu vrijednost. Također, u gotovo svim zemljama, pa i u Hrvatskoj, otvoreno je pitanje kako oblikovati budućnost rada, radnog vremena i radnog mjesta, pitanje rada na određeno i agencijskog rada, kao i revalorizacije sektora socijalnih usluga i skrbi.

Nadnacionalne politike kao rješenje

U mnogim zemljama su pokrenute snažne socijalne inicijative, primjerice u Italiji su podijeljeni bonovi od 400 eura svim socijalno ugroženim građanima, ili po sto eura gotovinske pomoći svim punoljetnim osobama u Srbiji. Španjolska je vlada u svibnju konačno odobrila dugo raspravljano shemu zajamčenog minimalnog dohotka. U Belgiji su primatelji socijalne pomoći primali mjesečnu doplatu od 50 eura kroz šest mjeseci. U Hrvatskoj nije bilo takve velikodušnosti.

Borba protiv Covid-19 djelovala je i kao pokretač međunarodne suradnje, transnacionalnih solidarnosti i nadnacionalnih rješenja politike. Europska komisija je u jeku pandemije predstavila prijedlog Direktive o adekvatnim minimalnim plaćama u Europskoj uniji. Suprotno tome, kriza nosi rizik da se značajna postignuća EU-a mogu izgubiti: prava migranata, slobodno kretanje unutar jedinstvenog tržišta ili međunarodna studentska mobilnost.

Za razliku od prethodnih ekonomskih kriza, ova kriza

postavlja izazove na svim poljima socijalne skrbi - zdravstvu, tržištu rada i politikama nezaposlenosti, socijalnim službama, obitelji i starijima - ne dovodeći u pitanje ulogu državne intervencije.

Nordijski model uzor

Pandemija nas je natjerala da ponovno otkrijemo društvo. Zaključavanje nas je osvijestilo ne samo o društvenoj podjeli rada, funkcioniranju organizacija i načinu na koji ovisimo jedni o drugima, već i o tome kako se to križa s osobnom

autonomijom kao i temeljnim i socijalnim pravima. Svako je društvo duboko isprepletano s domaćim režimom socijalne skrbi: načini na koje planiramo karijeru, gledamo na određene društvene skupine i razmatramo pitanja solidarnosti i pravde, oblikuju se načinom na koji su organizirana socijalna sigurnost i obrazovanje, rad je reguliran.

Iz perspektive socijalnog građanstva, nordijski model dobrobiti posebno je temeljita metoda povezivanja države sa životnim svijetom pojedinaca. Relativno je velikodušan, prikladan za žene i obitelj i nudi besplatne ili visoko subvencionirane usluge. Međutim, ne postoji standardni recept, s obzirom na to da se europske zemlje ekstremno razilaze u ekonomskim i tržišnim rezultatima, a da se ne spominje izloženost Covid-19.

Iskustvo pandemije radije zahtijeva veliku transformaciju i modernizaciju socijalnog građanstva: univerzalna socijalna prava koja ukidaju isključenje onih koji su nesigurno zaposleni; transnacionalna prava, od slobodnog kretanja do socijalnih prava, koja traju usred šokova; i cilj klimatske neutralnosti usklađen sa socijalnim imperativima. Stoga nije pitanje hoće li europska država socijalne skrbi 'možda ovdje ostati', već kojim će putem krenuti. (*Social Europe*, 3.4.2020., Stefanie Börner)

Umirovljenici - robovi do kraja života?

Hoće li se konačno novim Ovršnim zakonom humanizirati okrutni sustav ovršivanja hrvatskih građana? Jesu li umirovljenici najveće žrtve tog lihvarskog zakona koji prvo „skida“ kamate i troškove ovrhe, a tek onda glavnica, pa tako ovrhe postaju doživotni teret? A po smrti će ovršitelji napasti na nasljednike.

Prema podacima HZMO-a ovrha na mirovinama posljednjih deset godina ponešto je manje. Od 2011. do danas ima oko 18.000 mjesečnih ovrha na mirovinama manje. Naime, prije devet godina provodila se u prosjeku oko 41.000 ovrha na mirovinama mjesečno, 2012. ih je već bilo oko 38.000, 2013. godine oko 32.000, zatim 2014. njih 31.000, 2015. 30.000, da bi 2016. broj ovrha pao na 28.000, a 2017. na oko 27.000. Prosječni broj mjesečnih ovrha na mirovinama u 2018. godini iznosio je 25.526, a 2019. godine 24.339.

Predah do stampeda

Moratorij je posljednjih šest mjeseci većini ovršenih umirovljenika donio potrebni predah za vrijeme kojeg su primali cijeli iznos mirovine, ali sada ih je u listopadu 2020. godine ponovno registrirano 24.514 umirovljenika. Stampedo ovrha je započeo.

Još 2. rujna 2020. Sindikat i Matica umirovljenika su se obratili Ministarstvu pravosuđa i uprave, s apelom ministru Ivanu Malenici da po treći put produlji zaustavljanje ovrha nad novčanim sredstvima i odblokira račune dužnika temeljem Zakona o interventnim mjerama u ovršnim i stečajnim postupcima za vrijeme trajanja posebnih okolnosti.

Umirovljeničke udruge su naglasile kako je u Hrvatskoj u dobnoj skupini 65+ zamjetna visoka stopa rizika od siromaštva od čak 30,1 posto, da je 61 posto svih mirovina ispod hrvatske linije siromaštva od 2.710 kuna, a prosječan udjel neto mirovine u prosječnoj neto plaći iznosi samo 38 posto, što je najniže u Europskoj uniji.

Zbog toga Matica i SUH zahtijevaju da se uvede produljenje obustave ovrha do donošenja novog Ovršnog zakona, kojim bi se pojeftinio postupak i uvelo razmjerno plaćanje duga, a ne kamate prije glavnice. Zanimljivo kako ministra ne zanimaju siromašni i stari, jer na javni poziv umirovljenika nije niti odgovorio. Boli ga kapa.

Prvo glavnica, pa dug

I onda je Ministarstvo, umjesto prethodno pripremljenog novog Ovršnog zakona s relativno ozbiljnim izmjenama, na brzinu stavio na javno savjetovanje nove izmjene i dopune s konačnim tekstom Ovršnog zakona, koje umirovljeničke udruge ne mogu prihvatiti jer je riječ o necjelovitom, štetnom i parcijalnom rješenju problema s ovrhama. Naime, Vlada je imala šest mjeseci za pripremu i donošenje jedne humanije i koherentnije politike vezano za ovrhe, no na kraju je učinila vrlo malo. Od stupanja na snagu prvog Ovršnog zakona iz 1996. godine pa do danas ovršni sustav doživio je čak 26 izmjena te i dalje nema zadovoljavajućeg rješenja. U 2019. je pripreman dugo očekivani novi Ovršni zakon koji je bio inovativniji i koji je trebao prenijeti, između ostalog, postupak ovrhe na sudbenu vlast i humanizirati položaj ovršenika, no to je iz nepoznatih razloga propušteno.

Stoga su umirovljeničke udruge u javno savjetovanje uputile svoje prijedloge, koji bi se trebali ugraditi u novi Ovršni zakon. SUH i MUH predlažu da se ovršenim građanima omogući prvo isplata glavnice duga, a tek onda kamata, jer u protivnom nikada neće otplatiti dug, pošto on neprekidno raste.

Predlažu i da se uvede pravo otpisa dugova koji ukupno iznose najviše do iznosa od 10.000 kuna, i to osobama težeg imovnog stanja, u prvom redu osobama koje nisu u mogućnosti vraćati svoja dugovanja bez ugrožavanja svoje egzistencije i narušavanja kvalitete života, a to su upravo umirovljenici.

Uz postojeće zakonske propise da se ne može ovršiti više od jedne četvrtine prihoda umirovljeničke udruge traže da se kao univerzalna granica ispod koje se neće provoditi ovršavanje uvede gore spomenuta hrvatska linija siromaštva. Većina umirovljenika može samo sanjati o tom iznosu, jer ih više od 700.000 preživljava s manje, dakle žive u siromaštvu, a ovrhom opterećene mirovine dovode umirovljenike s ovako malim mirovinama na rub gladi.

Progon siromašnih staraca

Vrlo bitno je i onemogućiti ovršavanje cijele mirovine onim starijim građanima koji su od strane lihvarskih subjekata nagovoreni osobno potpisati izjave da im se usteže mirovina do punog iznosa, već ustega mora biti za sve ograničena na četvrtinu prihoda, odnosno do hrvatske linije siromaštva.

Umirovljeničke udruge predlažu i donošenje zakona o reguliranju djelovanja Agencija za naplatu potraživanja jer njihovim postupanje narušava privatnost i dostojanstvo te dovodi do psihičkih smetnji; primjerice agencije su i za vrijeme moratorija „napadale“ ovršenike da podmire dugovanja.

Iz SUH-a i MUH-a navode kako je najvažnije ovršni postupak s bilježnika preseliti na postupanje isključivo sudovima, kako je to regulirano u većini demokratski uređenih zemalja. Uz to, potrebno je ovršne postupke učiniti transparentnima i ubrzati ih, te bitno pojeftiniti, što je Prijedlogom Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, s konačnim prijedlogom Zakona tek manjim dijelom učinjeno.

Naposljetku, umirovljeničke udruge se, nadalje, protivie iseljavanju starijih osoba iz jedinog doma samo u zimskim mjesecima, već presuda o iseljavanju treba biti strogo individualizirana te onemogućena bez osiguravanja zamjenskog smještaja od strane lokalne zajednice.

Umirovljeničke udruge očekuju da će nadležno Ministarstvo i Vlada poduzeti sve potrebno da se zaustavi stampedo siromašenja ovršenih građana.

Jasna A. Petrović

DRUGI MIROVINSKI STUP PROPADA

Često pitaju umirovljeničke udruge što su dobroga učinile za umirovljenike, ali njihove odgovore ne prihvaćaju. Još češće se javnost uvjerava kako je mirovinska reforma bivšeg ministra Pavića u cijelosti propala. Jer, kao, ništa od toga što je predloženo i uvedeno nije dobro, a zapravo se sindikalnim „referendumom“ ukinulo produljenje rada do 65 godina života, te smanjila penalizacija. Mnoge su stvari popravljene i uvedene, poput šest mjeseci dodatnog staža za žene/muškarce koji su koristili porodijski, blago povećanje najniže mirovine za 3,13 posto, popravak drugog godišnjeg usklađivanja sa sramotne švicarske formule na povoljniji odnos...

Ipak, čudnovato je kako čak i radnički sindikati nisu javno podržali najvažniji reformski potez Pavićevog ministarstva, a to je uvođenje prava izbora prigodom umirovljenja hoće li se radnik umiroviti iz prvog i drugog stupa ili će se vratiti u prvi mirovinski stup i od tamo dobiti mirovinu. Svim novoumirovljenima prethodno je pružena šansa da od HANFA-e dobiju i izračun mirovine iz oba stupa, a od HZMO-a iz prvog stupa, te sami odaberu onu koja im je povoljnija.

Matematika je jasna

I tako je bilo i jest. Samo, sada se vraćamo na bitno pitanje: koliko posto novoumirovljenih je u 2019. godini odabralo „prijelaz“ u prvi javni mirovinski stup, a koliko ih bira dvostupačnu mirovinu?

Eto matematike koja vrišti i progovara punu istinu o drugom obveznom mirovinskom stupu kao pljački stoljeća.

Od ukupnog broja korisnika mirovina koji su bili osigurani u drugom stupu (5.495) i koji su ostvarili mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju u 2019. godini, isplatu samo iz prvog stupa je izabralo 60,6 posto, odnosno 3.331 korisnik, a od toga 1.063 muškarca i 2.268 žena.

To potvrđuje dvije stvari: većina siromašnih radnika, koji nemaju plaću barem dvostruko višu od prosjeka, izabrali su za njih povoljniji prvi stup međugeneracijske solidarnosti, jer taj stup je povoljniji za siromašne i spašava one koje bi drugi stup kompletno bacio u bijedu. Drugo, za žene je prvi stup u pravilu bitno povoljniji,

63,3 posto odnosno 3.831 korisnik (1.108 muškaraca i 2.723 žena), dok je isplatu iz oba stupa odabralo 36,7 posto, odnosno 2.221 korisnika (1.190 muškaraca i 1.031 žena). Koliko bi bio povećan postotak povratnika u prvi stup da četiri bankarska mirovinska fonda ne nude 15 posto isplate u kešu za potrošačke potrebe svojim komitentima ili pak za vraćanje dugova, ukoliko ostanu kod njih, može se nagađati, ali bi postotak pretrčavanja bio još veći.

Nestićeve krive teze

Koliko iznosi prosječna mirovina za 2019. i 2020. godinu onih koji su odabrali „prijelaz“ u prvi javni mirovinski stup, a koliko onih koji su izabrali dvostupačnu mirovinu? Prosječna mirovina korisnika osnovnih mirovina (dvostupačna mirovina) ostvarenih prema Zakonu o mirovinskom osiguranju u 2019. godini iznosi 4.487,29 kuna, dok mirovina korisnika koji su se odlučili za 1. stup iznosi 3.139,80 kuna. Sve je jasno, zar ne?

Međutim, ugledni zagovornik banaka i

financijske supremacije iz Ekonomskog instituta, dr.sc. Danijel Nestić kaže sljedeće: „Teza o niskim mirovinama iz drugog stupa se stalno ponavlja, ali ona nije točna. Zaključak o neuspjehu drugog stupa koji se iz toga izvodi nije korektan“. I tko je sad u pravu: brojke ili priče?

Strane banke imaju četiri mirovinska fonda u Hrvatskoj i ubiru iz svake plaće pet posto bruto plaće. Time oduzimaju novac koji bi bio u mirovinskom fondu gotovo do-

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske
Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica
Uređuje: Uredništvo
Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb
 Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.
 Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202
 E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr
Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: 5. BOJA, Odra, 10020 Novi Zagreb
 Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet, oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica www.suh.hr): za jednu stranicu 4.000 kn; za pola stranice 3.000 kn i za četvrtinu stranice 2.000 kn.

Zašto hrvatska vlada voli bankarske fondove

statan, uz doprinose od preostalih 15 posto, za isplatu mirovina. Dakle, prvo država daje novac bankama, a onda te iste banke taj isti novac troše za otkup državnih obveznica, čime država od njih posuđuje (svoje vlastite!) novce, ali uz visoke kamate. Zar to nije financijska kuhinja dostojna Janafovog kluba u Slovenskoj ulici u Zagrebu?!

I sada se čudite kako je u ovu priču zalutao Janaf? Zato što je u obranu Janafovog šefa Dragana Kovačevića ovih dana ustao i neoliberalni političar Radimir Čačić, hvaleći ga kao autora mirovinske reforme kojom je u vrijeme Račanove vlade uveden drugi mirovinski stup, kojim je zapravo započela privatizacija mirovinskog sustava. Bravo, Kovačević, kako je uopće ta ideja privatizacije tako važnog dijela socijalnog sustava zaživjela u doba socijaldemokratske vlasti? I kako je na nju ponosan tadašnji ministar mirovinskog sustava Davorko Vidović, koji se smatra ocem reforme? Tko je onda otac i majka privatizacije mirovina po čileanskom modelu i uz tapšanje po ramenu od strane Svjetske banke? Kovačević ili Vidović?

Čileanska veza

I gle čuda, u medijima ni slova o takvom ozbiljnom detroniranju drugog obveznog mirovinskog stupa. Valjda urednici ne daju ne pisati protiv svojih sponzora kroz različite reklame. Valjda je to novinarska sloboda ili čak neznanje. Opisanu inicijativu za pravo odabira prigodom umirovljenja izborile su kroz Nacionalno vijeće za umirovljenike i starije osobe upravo umirovljeničke udruge, osobito Sindikat umirovljenika Hrvatske kao dugotrajni zagovaratelj transformacije drugog obveznog mirovinskog stupa u dobrovoljni. Takav ozbiljniji zalogaj nije prihvaćen, još ne. Ali će vjerojatno biti.

Naime, drugi obvezni mirovinski stup je financijski model iz radionice Svjetske banke i međunarodne financijske industrije i bankarskog

lobija, i to upravo za postkomunističke i postdiktatorske zemlje. Poznat je i pod nazivom „Čileanski“ model koji je zapravo uveo jedan diktator, Pinochet, a u Hrvatskoj ga je prvi puta grupi HDZ-ovih i neoliberalnih ekonomista u Opatiji 1995. godine, na poziv Bože Prke, predstavio Jose Piñera, Pinochetov bivši ministar rada i socijalne skrbi, koji je došao u misiju pokretanja opće privatizacije mirovinskog sustava. Paradoks je da je tog istog ministra 2013. godine nesuđeni premijer Karamarko naumio postaviti za svog savjetnika. Kakve bi tek štete nastupile da je do toga došlo.

Tako je drugi stup gotovo bio uvjetovan svim novim članicama Europske unije, no nisu ga sve prihvatile, poput Češke i Slovenije, koje su odbile bilo kakav patronat Svjetske banke. Druge su ga se zemlje odrekle nakon što su im računice kazale kako je riječ o modelu koji smanjuje mirovine i povećava javni dug. Pa ga je onda Mađarska nacionalizirala, a Poljska i Slovačka su prihvatile model otvaranja prijelaza iz drugog stupa u prvi stup, te su ga time transformirale u dobrovoljni. Uskoro je to učinila i Bugarska, a Rumunjska je razmišljala, ali još nije i realizirala plan zbog snažnog neoliberalnog upliva na vladu.

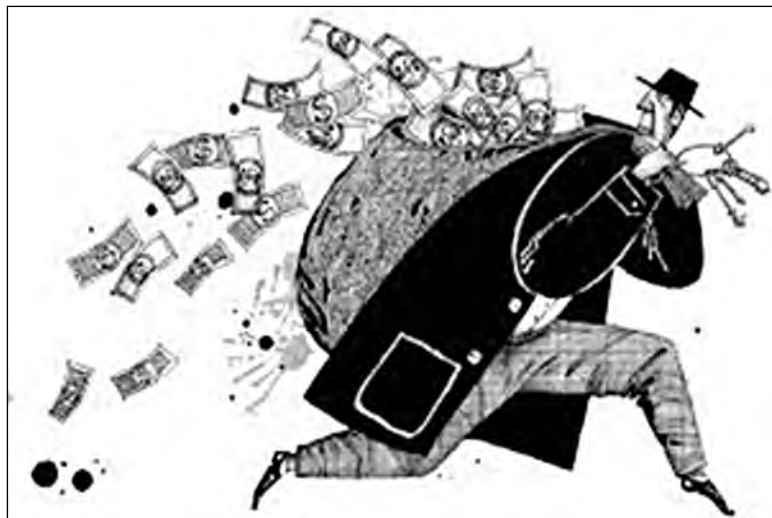
Bankarsko kamatarenje

Ovih dana je prva baltička zemlja, Estonija, skupila hrabrosti da od iduće godine provede reformu obveznog drugog stupa u dobrovoljni, te ga time praktički ukine. Ove jeseni je pokrenula mogućnost odabira svojim građanima za prijelaz iz drugog u prvi stup, ali i varijanta za povlačenje svih sredstava s osobnog računa uz doplatu 20 posto poreza na dobit. Stariji građani

će imati nižu stopu poreza.

Dakle, uz dvije baltičke zemlje koje su već bitno reformirale drugi mirovinski stup te smanjivale stope uplate, kao poslušnici međunarodne financijske industrije ostaju Hrvatska, te Rumunjska koja je ipak na putu transformacije.

Drugi mirovinski stup je velika prijevara. Ukidanje obvezatnosti kapitalizirane štednje u većini srednjoeuropskih i istočnih zemalja, prema neoliberalnom gledištu Danijela Nestića, prvenstveno je bila motivirana fiskalnim razlozima. Kod drugog stupa u vrijeme dok izdvajate doprinose za mirovinsku štednju, nedostaju sred-

stva za isplatu mirovina dosadašnjih umirovljenika.

Točno je to što kažu ovi bankofili, ali zašto onda te iste banke uzimaju državne novce, da bi ih vrtjeli, a onda u toj vrtnji kamatarili svoju vlastitu zemlju. Podsjetimo da su svojedobno kamate koje su zaračunavali „domovini koju vole“ iznosile i oko šest posto, daleko više nego na međunarodnom tržištu kredita. Sada su kamate male, dionice u pandemijsko vrijeme gube vrijednost, gubici drugog mirovinskog portfelja su ogromni i javnosti nepoznati, a tržišta su nestabilna. Pa bi se sada ova četiri mirovinska bankarska fonda opet ogrebla o svoju državu, tako da se poveća visina doprinosa za obvezni drugi stup. Malo sutra.

Jasna A. Petrović

Porast mentalnih oboljenja zbog si

Društvo koje starije osobe vidi kao teret marginalizirat će, a time i diskriminirati starije osobe, što osim rizika same dobi, dodatno utječe na mentalno zdravlje

Osobe starije od 65 godina najugroženiji su dio populacije tijekom pandemije koronavirusa. No, osim najveće stope smrtnosti i teških fizičkih simptoma kod oboljelih, starije osobe zbog socijalnih ograničenja, siromašenja i svoje životne dobi podložnije su i promjenama u mentalnom zdravlju. Kako će pandemijska kriza utjecati na mentalno zdravlje starijih? Odgovor na to najbolje zna prof. dr. sc. Slađana Štrkalj Ivezić, iz Referentnog centra za psihosocijalne metode rehabilitacije Klinike za psihijatriju Vrapče.

▪ **U tijeku je drugi val pandemije koronavirusa. Što kažu podaci, da li se već sada osjećaju posljedice prvog vala, odnosno da li je porastao broj slučajeva oboljenja od mentalnih bolesti ili pokušaja suicida? Da li je porastao broj starijih osoba s takvim smetnjama? Što očekivati u budućnosti s obzirom da se situacija s koronom pogoršava?**

Hrvatski zavod za javno zdravstvo krajem godine izdaje statistiku povezanu sa svim bolestima, pa tako i za mentalne poremećaje. Međutim, s obzirom da je pandemija izraziti stres za većinu građana RH, možemo pretpostaviti da je došlo do porasta broja novooboljelih, ali i pogoršanja kod osoba koje već imaju dijagnosticiran jedan od mentalnih poremećaja. Stoga je važno nastupiti proaktivno i pomoći osobama koje imaju poteškoća s mentalnim zdravljem da traže pomoć i da ta pomoć bude dostupna usprkos složenosti epidemiološke situacije.

Važno je naglasiti da će vjerojatno biti povećana „siva brojka“ osoba koje imaju poteškoća, ali ne traže pomoć zbog straha od stigme - negativnog obilježavanja zbog mentalnog poremećaja. Mnogi u sustavu koji je fokusiran na Covid-19 neće niti tražiti pomoć zbog straha od zaraze ili će im teško biti dostupna ako se ne organiziraju alternativni oblici skrbi poput dostupnosti liječenja putem interneta, telefona ili mobilnih timova koji će prema epidemiološkim kriterijima moći posjetiti ljude u njihovim domovima. Svjetska zdravstvena organizacija ističe da se očekuje porast osoba s poteškoćama mentalnog zdravlja, zbog čega mi moramo taj sustav učiniti lako dostupnim osobama koje trebaju zaštitu mentalnog zdravlja, bilo na razini prve psihološke pomoći koje mogu pružati i nezdravstveni radnici, dostupnosti intervencija na nivou obiteljske medicine i specijalističke psihijatrijske službe.

Već sada moramo raditi na sustavu zaštite mentalnog zdravlja koja uključuje prevenciju mentalnih poremećaja, rano prepoznavanje i liječenje. Potrebno je donošenje nacionalnog plana zaštite mentalnog zdravlja koji uključuje zaštitu u svim dobnim skupinama. Osobe starije životne dobi su osobito ranjive. Podaci pokazuju da postoji porast depresije i suicida u toj životnoj dobi, stoga su potrebni posebni programi za liječenje te populacije.

▪ **U Zagrebu je situacija specifična i zbog velikog potresa, tlo se i dalje trese i do sada je zabilježeno više od 4.000 podrhtavanja, pa to, uz koronu, utječe na psihičko zdravlje Zagrepčana. Mnoge starije osobe stalno javljaju kako im se stalno čini da osjete potres. Nije li to neka vrsta posttraumatskog sindroma?**

Situacija s potresom i njegovim posljedicama naravno da može utjecati na mentalno zdravlje jer teško se nositi s neizvjesnošću hoće li do potresa ponovno doći. Strah od ponovnog potresa može utjecati na osjećaj da se tlo trese kada se više i ne trese, to je naprosto prirodna reakcija ljudskog organizma da savlada ono što izaziva tjeskobu, međutim ako dugo traje i ako je povezano s visokim doživljajem straha, tjeskobe i panike, tada može predstavljati i poremećaj mentalnog zdravlja za koji je dobro posavjetovati se sa stručnjakom. Strah kod starijih ljudi, u odnosu na osobe mlađe dobi, može biti još više izražen zbog većih poteškoća u adaptaciji na nove situacije.

Siromaštvo ključno za zdravlje

▪ **Posebno pogođene koronom su starije osobe, koje su najugroženija populacija, s najvećom smrtnosti od Covida-19. Velika većina njih žive sami, a tek manji dio u višegeneracijskim obiteljima. Njihov se život svodi na odlazak po hranu, a kod onih siromašnijih i na obilazak kontejnera i skupljanje plastičnih boca. Uskoro će se u hladnije dane mnogi od starijih satima voziti po zagrijanim tramvajima jer nemaju za grijanje. U kojoj mjeri siromaštvo utječe na fizičko i mentalno zdravlje starijih osoba?**

Istraživanja u doba pandemije pokazuju da je za osobe starije od 65 godina osim povećanog rizika za obolijevanje od Covida i povećane smrtnosti također povećan i rizik za mentalne poremećaje, osobito depresiju. Samoća i izolacija doprinose povećanom riziku. Kako bi zaštitili mentalno zdravlje starijih osoba važno je otkriti rizične pojedince koji su bez podrške i organizirati podršku, bilo na obiteljskoj, susjedskoj, volonterskoj ili stručnoj osnovi.

Siromaštvo je jedan od ključnih čimbenika povezanih s povećanim rizikom za tjelesno i mentalno obolijevanje, stoga su strategije borbe protiv siromaštva važne, međutim najvažnija je implementacija. Potrebno je na nacionalnom nivou planirati sustav podrške, koji ne zaboravlja niti jednu osobu koja je u riziku. Osobe koje žive same, bez osigurane podrške, moraju imati informaciju na koji način mogu dobiti podršku kada je sami ne mogu osigurati i trebaju imati pouzdano pružanje podrške koje je koordinirano.

▪ **Okolo tri posto svih starijih od 65 godina žive u institucionalnom smještaju. Ponovno je zabranjeno posje-**

KLINIKA ZA PSIHIJATRIJU VRAPČE

romaštva i korone

čivati osobe smještene u domovima za starije? Njima je sigurno najteže. Kako im pomoći?

Zabrana posjeta osoba u institucionalnom smještaju povećava njihovu izolaciju i može nepovoljno djelovati na mentalno zdravlje. Ukoliko epidemiološke mjere ne dozvoljavaju posjete, mora se uspostaviti alternativni način komunikacije kako bi se smanjila socijalna izoliranost. Online komunikacija putem video linka ili telefona može puno pomoći i treba biti rutinski dostupna bez velikih ograničenja, a za pojedince koji se ne mogu njome služiti samostalno treba osigurati pomoć drugih osoba.

Komunikacija s bliskim osobama je životno važna i treba je uspostaviti na najbolji mogući način. Stoga je važna lako dostupnost interneta, različitih programa putem interneta koji su poticani od osoblja i za koje osoblje daje aktivnu podršku ili organizira podršku putem volonterskih službi i slično, koje su za korisnike besplatni, koji primjerice pomažu u organizaciji slobodnog vremena, poboljšanju kognitivnih sposobnosti, fizičkoj kondiciji i slično.

Dom je mjesto gdje ljudi stanuju, i mora u svom programu pružanja usluga imati programe poticanja socijalnog uključivanja, jer mnogi koji žive u tim institucijama bez tuđe pomoći ne mogu se uključiti te ostaju sami i socijalno isključeni.

Smještaj u dom ne znači samo dobiti krov nad glavom, hranu i pomoć oko higijene, nego također i pomoć u održavanju postojeće društvene mreže, stvaranje nove i uključivanje u aktivnosti koje osoba želi. Bitno je da starija osoba nema doživljaj da je negdje ostavljena i da više ne pripada društvu samo zato što je stara i treba podršku drugih ljudi. Domovi bi za svaku osobu trebali imati individualni plan socijalnog uključivanja koji će poštivati autonomiju i izbor osobe i biti dogovoren sa svakom osobom individualno.

Nedovoljna podrška starijima

▪ Socijalna isključenost starijih osoba je jedan od pokazatelja stupnja razvoja društva, ali i faktor koji snažno utječe na mentalno zdravlje pojedinca starije dobi. Riječ je o pojmu koji podrazumijeva ne samo pristup informacijama, već i dostojanstveno starenje koje obuhvaća i financijsku sigurnost u starosti, mogućnost jednakog pristupa uslugama socijalne i zdravstvene zaštite, jednaku zaštićenost od oblika diskriminacije i nasilja. Koju biste ocjenu dali Hrvatskoj po pitanju socijalne isključenosti starijih?

Dostojanstveno starenje znači da društvo, a to smo svi mi formalno i neformalno, njeguje kulturu važnosti i vrijednosti svakog pojedinca bez obzira na njegovu dob i njegove psihofizičke sposobnosti. Društvo koje starije osobe vidi kao teret marginalizirat će, a time i diskriminirati starije osobe, što osim rizika same dobi dodatno utječe na mentalno zdravlje.

Prema našim zakonima niti jedna skupina osoba ne može biti diskriminirana, međutim svjedoci smo da su starije osobe diskriminirane, od negiranja sposobnosti koje imaju, neosiguravanja podrške, izloženosti riziku lišavanja poslovne sposobnosti kada se radi o osobama s demencijom, lošoj prilagođenosti sustava zdravstvene i socijalne skrbi individualnim potrebama starijih osoba ili neravnomjerno dostupnosti tih usluga u različitim regijama RH.

U Hrvatskoj postoji program gerontoloških centara koji je

vezan za usluge domova socijalne skrbi te uključuje različite programe socijalnog uključivanja, međutim upitno je koliko su ove usluge dostupne na razini cijelog teritorija Hrvatske i koliko su građani informirani o njihovom postojanju.

U pristupu povećanja socijalne uključenosti također je važna promjena načina razmišljanja u smislu da je starije osobe potrebno promatrati kroz prizmu njihovih snaga/sposobnosti i poteškoća, respektirajući njihove individualne želje i pružiti im podršku tamo gdje je trebaju, kao i poticati njihove sposobnosti. Potrebno je napustiti paternalistički pristup gdje netko drugi odlučuje umjesto starijih osoba i ići prema aktivnom partnerstvu i podršci.

▪ Osobe u starijoj životnoj dobi suočene su s gubitkom dugogodišnjeg životnog partnera, postaju samci. Gubitak voljene osobe i samoća povećavaju rizik od mentalnih oboljenja?

Gubitak značajne osobe je uvijek bolan i nosi rizik za mentalno zdravlje. Starije osobe imaju možda više poteškoća u prilagodbi na gubitak i stoga im je u tom periodu potrebna podrška i pomoć u organiziranju života nakon gubitka partnera.

Strah od starosti

▪ Nažalost, kao što vidimo iz brojnih komentara starijih osoba na tematskoj stranici Sindikata umirovljenika Hrvatske „Pokret protiv siromaštva starijih osoba“, većina starijih osoba imaju sklonost raznim teorijama zavjere te Covid-19 ne smatraju ozbiljnom prijetnjom, pa se stoga mnogi ni ne čuvaju. Još je gora situacija s mlađim osobama koje najčešće ne poštuju protuepidemijske mjere. U više prigoda ste izjavili kako u našem društvu vlada kultura mladosti i straha od starosti. Kako postupati u takvim okolnostima?

Vrlo je važno educirati tijekom cijelog života o životnim ciklusima pa tako i da je starenje normalan dio života. Potrebno je educirati o zdravom starenju, o dostojanstvu i vrijednosti svakog čovjeka bez obzira na dob, spol i druge različitosti. Starost uključuje i neke prednosti kao što je primjerice iskustvo i mudrost.

Ljudi se boje starosti ako postoje predrasude da starost znači da nisi koristan i da ćeš biti socijalno isključen. Učenje empatije, komunikacije, tolerancija različitosti, poštivanja prava drugoga može biti korisno. Dakle, potrebno je njegovati kulturu obazrivosti i društvo bez predrasuda.

▪ Osobe koje pate od depresije i anksioznosti imaju veće šanse da izvrše suicid. U 2018. godini čak 40,1 posto svih samoubojica bili su stariji od 65 godina, a prošle godine taj broj je pao na 38,5 posto. No, izoliranost u doba pandemije mogla bi biti kobna za starije i taj udjel bi se mogao opet povećati? Očekujete li takve trendove?

Istina je, podatci pokazuju povećani rizik za mentalne poremećaje kao što su depresija i demencija za osobe starije od 65 godina. Brojni su rizični faktori povezani s dobi, kao što je tjelesno stanje, smanjenje sposobnosti, a osobito osamljenost, nedostatak podrške, socijalna isključenost, što je posebno naglašeno u doba pandemije.

▪ Zašto se starije osobe ubijaju češće od ostatka populacije, i to najčešće muškarci - vješanjem? Prema dostupnim podacima, muškarci se u Europi ubijaju čak četiri puta više od žena, iako žene više pokušavaju suicid. Zbog čega je to tako?

Jedno od tumačenja je moguća razlika u rodnim ulogama i drugačiji mehanizmi nošenja sa stresom u kojima

su žene sklonije traženju pomoći, za razliku od muškaraca. Društvo se treba fokusirati na prevenciju. Svaki suicid je nepotrebna smrt koja se mogla spriječiti da se ljude educiralo o pozitivnom mentalnom zdravlju i što raditi u psihološkoj krizi, od koga i kada potražiti pomoć.

Recept za krizu

▪ **Iako se stanje polako mijenja, žene teže napreduju na poslu te u prosjeku imaju manje plaće i mirovine. Je li takav odnos prema ženama možda jedan od razloga što žene u prosjeku obolijevaju češće od depresije nego muškarci?**

Postoji više faktora koji čine ovu razliku između muškaraca i žena. Svi psihosocijalni stresori kao što su nezaposlenost, loši obiteljski odnosi, siromaštvo, nasilje i brojni drugi, utječu na povećanje rizika za depresiju. Na depresiju se može gledati i kao psihološki odgovor na stres, što vrijedi i za druge mentalne poremećaje, pa odgovor na stres može biti različit kod muškaraca i žena, pa tako postoji razlika u pojavnosti različitih mentalnih poremećaja kod žena i muškaraca. Primjerice, muškarci imaju više poteškoća s alkoholizmom od žena.

▪ **Najranjivije kategorije starijih osoba su osobe s invaliditetom, beskućnici, samci i to uglavnom žene te žrtve obiteljskog nasilja koje je kod nas u porastu. Čini se kako različite okolnosti neizvjesnosti i nemoći se multipliciraju i dovode do pogoršanja mentalnog zdravlja?**

Što je više stresnih okolnosti, raste i rizik od mentalnih poremećaja. Ove okolnosti predstavljaju kumulativan stres, stoga je važno da se individualno procijeni koji su sve psihosocijalni čimbenici izvora stresa prisutni, te da se napravi plan njihovog otklanjanja, podrške koja može biti pružena, kao i osnaživanja osobe da se nosi sa poteškoćama koje su prisutne u njenom životu.

▪ **Što bi za kraj poručili starijim osobama, kako da prebrode ovo krizno razdoblje?**

Svaka kriza predstavlja izazov za ljude, koji može također rezultirati mnogim pozitivnim ishodima. Važno je postaviti sebi pitanje kako ova kriza utječe na moj život i što ja mogu napraviti da je što bolje prebrodim i kako mi drugi mogu pomoći.

Za starije ljude je važno paziti na svoje zdravlje na način da se štite od zaraze preporučenim epidemiološkim mjerama, da održe svoje komunikacije, da zadrže tjelesnu aktivnost, da zadrže pozitivno razmišljanje i optimizam. Sve je to važno za zdravlje, da traže podršku za ono što ne mogu sami. Važno je da se raspitaju za korisne informacije koje im mogu pomoći da poboljšaju kvalitetu života koje uključuju njihova prava kao starijih osoba, osoba s invaliditetom, njihovu potrebu za komunikacijom, kao i njihove potrebe za elementarnom egzistencijom kao što je primjerice hrana, grijanje i druge rutinske potrebe koje mlađim ljudima nisu veća poteškoća.

Kriza će proći, važno je da iz nje nekako izađemo, a možda izađemo i jači, bogatiji za neko iskustvo. Kriza dovodi do brojnih emocionalnih reakcija, osobito osjećaja straha, bespomoćnosti, ljutnje, depresije. Kada osjećaji duže traju i kada nisu odraz tek prolazne krize u kojoj vam može pomoći podrška obitelji i prijatelja, nazovite za savjet liječnika ili nekog drugog stručnjaka koji razumije poteškoće vezane s mentalnim zdravljem koji vam može dati savjet ili pružiti potrebnu psihološku pomoć.

Igor Knežević

IZ DUBROVNIKA U TREBINJE

„Bolesna olinjala starkeljo“

SUH je u posljednjih nekoliko mjeseci dobio niz mailova očajnog 72-godišnjeg Dubrovčanina (M.T.), inače hrvatskog ratnog vojnog invalida, koji je učinio grešku života – potpisao je svojedobno ugovor o dosmrtnom uzdržavanju sa svojim sinom. Točnije, prvotno je potpisao ugovor o doživotnom uzdržavanju s jednom osobom, no kako kaže, prije tri godine na nagovor sina je razvrgnuo taj ugovor na način da je sin isplatio deset tisuća eura davatelju doživotnog uzdržavanja. Nakon toga je sa sinom potpisao ugovor o dosmrtnom uzdržavanju. Kobna greška, jer je tim ugovorom M.T. pristao da odmah prepíše imovinu na sina, odnosno stan od 90 kvadrata u dubrovačkom naselju Mokošica, čija je tržišna vrijednost s obzirom na pogled na more barem 300 tisuća eura.

Zauzvrat, sin se ugovorom obvezao da će ocu plaćati troškove stanovanja u najmu, ali u maksimalnom iznosu od 2.500 kuna. U prijevodu, sin je iselio oca i obvezao mu se plaćati sitniš za smještaj. Sin je smjestio oca u vlažni i hladni podstanarski stan u Zvekovici, 20 kilometara udaljenoj od Dubrovnika, no otac je ubrzo shvatio da s mirovinom od niti 2.200 kuna, koliko mu ostane nakon što se odbije četvrtina zbog ovrhe za kredit koju je, paradoksalno, podigao da plati školovanje sinu i kćeri, nema dovoljno novca za normalan život. Dapače, u zimskim mjesecima se nije grijao, nije imao za lijekove, te se jedva prehranjivao.

Naivno je pomislio da će mu sin priskočiti u pomoć. No, sin je dobiveni stan od 90 kvadrata pretvorio u penthouse za iznajmljivanje, a novac od iznajmljivanja, iako ima stalan posao, iskoristio je za svoje bogaćenje bez da dodatno pomogne ocu. Tuga, bijes, razočaranje postupcima sina doveli su oca do očaja te mu se pogoršalo stanje s depresijom od koje boluje desetak godina. M.T. nam je napisao i da je u trenutku potpisivanja ugovora sa sinom nije bio svjestan što potpisuje i što znači ugovor o dosmrtnom uzdržavanju, no to će teško pravno dokazati. Sin mu čak nekoliko mjeseci nije isplaćivao ni dogovoreni iznos, zbog čega je M.T. mu najavio razvrgavanje ugovora, pa je sin nakon toga postao redovni platiša.

Ipak, rješenje svojih egzistencijalnih problema M.T. je uspio pronaći tako da se prije nešto malo više od godinu dana odselio u susjednu državu, točnije u Trebinje u BiH! Zbog nižih troškova života sa svojom mirovinom tamo ipak može preživjeti. No, nakon godinu dana pojavio se novi problem. Iznos od 300 eura koliko košta stanarina sin zadnja dva mjeseca uplaćuje vlasnici koja živi u Crnoj Gori te banka uzima 19 eura za transakciju. Umjesto da uplati 300 eura plus troškove transakcije, sin je odlučio da je iznos koji će on ukupno platiti biti 300 eura. Vlasnica kojoj sjeda 281 euro na račun zbog toga je najavila M.T. da će mu otkazati najam stana ne plati li puni iznos.

Škrtom i neobazrivom sinu je eto puno i 150 kuna platiti, iako 300 eura preračunato iznosi 2.263 kuna. Ono što je još bolnije je vidjeti prepisku oca i sina, gdje sin oca naziva luđakom, shizofrenikom i bolesnom olinjalom starkeljom. M.T. je sada u strahu da će uskoro biti deložiran, iako mu sin tvrdi da će mu pronaći jeftin smještaj u Dubrovniku jer je sezona podbacila. No, što će biti nakon povratka turizma? I uostalom, koja korist od života u Dubrovniku i okolici ako nema dovoljno novca za troškove života? Otac vjeruje da sin zapravo želi da on umre, zbog čega ga i namjerno stresira, kako na kraju ne bi morao ništa plaćati.

Nažalost, bešćutnost i vlastitih članova obitelji nerijetka je pojava, zbog čega u SUH-u redovito informiramo naše članove da ni pod koju cijenu ne potpisuju ugovore o dosmrtnom uzdržavanju...Kasno je kad upoznate pravo lice svoga potomka.

I.K

Novi udar na starije vozače?

UHRT-ovoj emisiji Istrage prometnih nesreća 31. listopada 2020. godine vozači stariji od 65 godina ponovno su se našli „na tapetu“. Naime, gosti emisije, voditelj Službe za sigurnost cestovnog prometa MUP-a Josip Mataija te profesorica psihologije Jelena Žunić, ponovno su pokušali progurati tezu o starijima kao lošim vozačima koji su pogubni u prometu. Doduše, u početku emisije razgovor je započeo o mladim vozačima, koji zbog neiskustva, agresije, alkohola, opijata i nepažnje uzrokuju najviše nesreća. No, zatim se tendenciozno u cijelu priču uguralo i starije vozače koji su, nepravedno i netočno, izjednačeni sa mladim vozačima.

Čak je i novinarka u prilogu u emisiji navela kako je u Bruxellesu održana videokonferencija o sigurnosti građana treće dobi na prometnicama, te je krivo interpretirala grafikone, koji su doslovno pokazivali da osobe od 60 do 69 godina izazivaju manje prometnih nesreća od onih od 30 do 60 godina, oni od 70 do 79 godina bili su na istoj razini, tek su samo osobe iznad 80 godina imale nešto malo veći prosjek izazivanja prometnih nesreća u odnosu na dob od 30-60 godina. No, novinarka je, ne znamo kojom logikom, donijela zaključak da su zbog toga stariji vozači lošiji vozači te ih je izjednačila s mladim vozačima od 16 do 29 godina, za koje je grafikom pokazivao duplo veće stope izazivanja prometnih nesreća! Očito je riječ o naručenom komentaru.

Lobiji medicine rada

Novinarka je dodala i kako je u Bruxellesu zaključeno kako starijim vozačima kognitivne sposobnosti nisu dobre kao u mladim vozača, najčešće upravljaju starijim vozilima, percepcija im je lošija te, pazite sad ovo, nisu sposobni procijeniti opasnost situacije. Definitivno je istina da stariji vozači u prosjeku voze i starija vozila, no taj problem bi se riješio povećanjem mirovina i životnog standarda starijih, a ne kažnjavanjem na odlaske na skupe liječničke preglede od oko 500 kuna.

Upravo je profesorica Žunić zaključila kako bi se, eto, trebalo uvesti obvezne zdravstvene preglede za starije vozače i to što češće. Ništa novo, lobiji medicine rada i njihovi policijski štovatelji (nije prvi put da gospodin Mataija iznosi „problematiku“ starijih vozača) već su četiri puta od 2015. do travnja 2019. pokušali u izmjene Zakona o sigurnosti prometa na cestama ugurati obvezne zdravstvene liječničke preglede za starije vozače. No, u rogovskim pregovorima s ministrima i alarmiranjem premijera Sindikat umirovljenika i Matica umirovljenika Hrvatske sva četiri puta su se izborili da se u novi zakon ne uvede ta mjera.

No, kako se vidi iz priloženog, pritisci se nastavljaju, te je za očekivati da će lobiji pokušati ponovno progurati svoju ideju za brzu i laku zaradu na osiromašenim starijim osobama. To nas je zato i ponukalo da pročešljamo MUP-ovu frišku statistiku za 2019. godinu i analiziramo jesu li stariji vozači u Hrvatskoj doista lošiji vozači, i jesu li, kako su često i neki mediji objavljivali, uzrokovali više nesreća od ostale populacije.

Statistika ih demantira

Prema podacima u Hrvatskoj je bilo 322.198 vozača starijih od 65 godina, te su činili 13,6 posto svih registriranih vozača (2.369.618). No, od 29.333 prometne nesreće ta populacija prouzročila je njih 3.429, odnosno 11,7 posto, dakle gotovo dva postotna boda manje nego što čine udjel u ukupnom broju vozača. No, treba istaknuti da ima i kategorija nepoznatih vozača koji su prouzročili nesreće, takvih je 10 posto pa bi sigurno udio starih u izazivanju nesreća ipak bio oko 13 posto. No, to je manje bitno.

Ono što je važno je da su stariji od 65 godina skrivili 1.053 nesreće s ozlijeđenim osobama od njih 8.940, što čini 11,8 posto. I na kraju, ono najvažnije, stariji od 65 godina skrivili su 24 prometne nesreće s poginulim osobama od njih 246, što iznosi samo 9,8 posto nesreća.

Dakle, 13,6 posto starijih vozača uzrokovalo je 9,8 posto nesreća sa smrtnim ishodom. Statistika je tako definitivno začepila usta svima onima koji starije vozače optužuju da su lošiji i traže njihovu dodatnu kontrolu, koja se ne može drugačije opisati nego diskriminacijskom po dobi.

Za usporedbu, registriranih mladih vozača do 24 godine bilo je 8,46 posto, a osobe do 24 godine su uzrokovale 16,4 posto svih nesreća, od čega 19,7 posto s

ozlijeđenim osobama te čak 22,8 posto sa smrtnim posljedicama. Vrlo je razvidno da su mladi vozači ti koji bi trebali biti pod posebnom pažnjom i nadzorom.

S kim bi vi sjeli?

No, zanimljivo je kako se u medijima jako naglašavaju nesreće koje su uzrokovali stariji, pa i kad nema ozlijeđenih, dok se mladi naglašavaju većinom tek u slučajevima kad ima smrtno stradalih.

Što se tiče uvođenja zdravstvenih pregleda za starije od 65, SUH ostaje pri svom da je sasvim dovoljna odredba u postojećem zakonu prema kojoj je liječnik opće prakse dužan obavijestiti pacijenta i MUP da je došlo do promjena u zdravlju pojedinca koje može utjecati na njegovu sposobnost vožnje, a MUP tu osobu zatim šalje na izvanredni zdravstveni pregled. Pokaže li se na pregledu da pacijent više ne može voziti ili ima ograničenja, tada sam snosi troškove pregleda, a ako se pokaže da je zdrav, tada troškove snosi MUP. Bitno je naglasiti da ta odredba vrijedi za sve vozače, bez obzira na dob, dakle nema diskriminacije te tako treba i ostati.

Za kraj bi i vas upitali s kime bi radije sjeli u automobil, s mladim i neiskusnim vozačem, ili sa starim, iskusnim, koji iako je svjestan da su mu refleksi nešto lošiji, zbog toga vozi opreznije? Ili još bolje, da li biste da vam operaciju na mozgu napravi primjerice iskusni i uspješni neurokirurg, 70-godišnji Josip Paladino koji i danas obavlja najsloženije operacije, ili biste izabrali nekog početnika? I da li bi gospodin Paladino zbog uopćenog navoda o „gubitku psihomotornih sposobnosti kod starijih“ (Mataija) trebao na dodatni zdravstveni pregled za vozačku ili da ga čak netko drugi vozi na posao?

Igor Knežević

Ustavni sud spasio zaštićene najmoprimce?

U modernim, demokratski uređenim zemljama, pravo vlasništva ističe se kao jedno od temeljnih prava, pa je tako i u članku 3. Ustava RH utvrđena nepovredivost vlasništva, kao jedna od najvećih vrednota ustavnog poretka. Ako ste primjerice vlasnik neke nekretnine, nitko ne bi smio koristiti vaše vlasništvo bez vašeg pristanka, ili plaćanja određene cijene najma. Logično, zar ne? No, u Hrvatskoj je problem ipak puno dublji. Naime, od raspada socijalističke Jugoslavije i osamostaljenja prošlo je gotovo 30 godina, a Hrvatska i dalje nije riješila problem zaštićenih najmoprimaca.

Riječ je o oko 3.700 stanova u privatnom vlasništvu u kojima već desetljećima živi oko devet tisuća osoba kojima su oni dodijeljeni u vrijeme bivše Jugoslavije i koji imaju status zaštićenih najmoprimaca. Potonji su zahvaljujući svom statusu plaćali najmninu do najviše 2,4 kune po četvornom metru, što je daleko ispod tržišne vrijednosti, zbog čega su mnogi vlasnici trpjeli ekonomsku štetu.

Europski sud protiv Hrvatske

Pritisak na Hrvatsku da se ti odnosi riješe stigao je 2014. godine kada je Europski sud za ljudska prava u postupku Statileo protiv Hrvatske presudio protiv Hrvatske, koja je morala isplatiti vlasniku oko deset tisuća eura odštete zbog primanja niske najmnine od zaštićenog najmoprimca, a državi je naloženo da pokrene zakonodavne mjere kojima bi se vlasnicima osigurala dobit od njihove imovine, ali i osigurao zadovoljavajući smještaj za zaštićene najmoprimce.

Vlada je 2018. godine izmjenama zakona o najmu stanova predvidjela podizanje visine najmnine, te bi do 2023. godine zaštićeni najmoprimci morali plaćati tržišnu cijenu stana. Tako je sav teret prebačen na najmoprimce, koji su u većini slučajeva starije osobe lošijeg prihodovnog stanja. No, na zadovoljstvo zaštićenih najmoprimaca Ustavni sud RH 14. rujna 2020. ukinuo je sve odredbe zakona kojima se trebala povisiti cijena najmnine, smatrajući da se time stvara neravnoteža na štetu najmoprimaca, na koje se prebacuje cijeli trošak.

Tako će do daljnjega najmoprimci i dalje plaćati desetak puta manju cijenu najma od tržišne. Ipak, samo tjedan dana kasnije Ustavni sud je donio bitnu odluku, usvojivši tužbu Brune Mihalića, vlasnika dvosobnog stana u centru Zagreba, koju je podnio prije šest godina u povodu presude zagrebačkoga Županijskog suda. Sud je, naime, odlučio da zaštićeni najmo-

primac plaća vlasniku tržišnu cijenu najmnine, jer je dokazano da najmoprimac, odnosno članovi njegove obitelji imaju drugu nekretninu u vlasništvu, točnije njegova supruga ima kuću na moru, a sin stan u Zagrebu.

Kako je nastao problem?

Ustavni je sud ocijenio da je "pravo na zaštićenu najmninu uvjetovano ekonomskim mogućnostima obiteljskog domaćinstva najmoprimca vezanim uz tržišnu vrijednost druge nekretnine u njihovom vlasništvu, bez obzira je li ta nekretnina useljiva ili ne". Tu odluku možemo samo relativno pozdraviti, jer zašto bi netko tko može živjeti u drugom stanu ili prodati kuću na moru i kupiti stan, živio u nečijem tuđem stanu i za to plaćao simboličnu cijenu najmnine. No, tu ostaje važan i faktor useljivosti i mogućnosti stanovanja ili tržišne prodaje te nekretnine.

Podsjetimo se kako su većina zaštićenih najmoprimaca starije osobe i umirovljenici koji jedva krpaju kraj s krajem, nemaju dodatne nekretnine niti novca za plaćanje tržišne cijene, a ne svojom krivicom su naknadno otkrili kako su umjesto stanarskog prava u društvenom stanu, završili kao podstanari.

Naime, 1996. RH je donijela Zakon o najmu stanova kojim je ukinuto stanarsko pravo, stvorena je kategorija zaštićenih najmoprimaca koji su ostali bez mogućnosti otkupa tih stanova. Problem je što za vrijeme Jugoslavije te osobe se nisu mogle natjecati za dobivanje stanova koje su dodjeljivale tvrtke u kojima su radili, jer se smatralo da imaju stanove. Nad tim su stanovima imali stanarsko pravo kao i drugi koji su bili u tzv. društvenim stanovima koji nisu bili oteți i kasnije su ih mogli otkupiti. U prijevodu, izvisili su.

Milijarda eura od otkupa

Udruga vlasnika stanova definitivno su nezadovoljne odlukom Ustavnog suda da se simbolične visine najmnine ne mijenjaju te ističu da je gotovo tisuću vlasnika podnijelo tužbe protiv države za odštetu zbog gubitka na najmu od vlasništva te da će zbog ovoga taj broj nastaviti rasti. Kažu kako ovo nije povratak u 1990. godinu, već 1945. S druge strane, u Udruzi stanara pozdravljaju odluku Ustavnog suda te navode kako 70 posto sadašnjih vlasnika „njihovih“ stanova nisu izvorni vlasnici, već mešetari koji su ih kupovali kao neuseljive, te ih onda na sve načine nastojali izbaciti iz stana.

Vlasnike stanova zasmatalo je i što je predsjednik Milanović uoči odluke Ustavnog suda dvaput primio predstavnike Udruge stanara i tako, ističu, vršio pritisak na sudbenu vlast. Smatraju da zaštićene najmoprimce ne treba izbaciti na ulicu, ali i da teret njihovog zbrinjavanja ne smije ići preko leđa vlasnika. I doista, država je ta koja je odavno trebala riješiti taj problem.

Primjerice, novac prikupljen od otkupa društvenih stanova (koji i danas sjeda na račun državne blagajne i jedinica lokalne samouprave) trebao je prema zakonu biti iskorišten, između ostalog, i za zbrinjavanje zaštićenih najmoprimca. Početkom devedesetih otkupljeno je oko 315 tisuća društvenih stanova, od čega trećina gotovinom, uz popust od 30 do 50 posto, za što je uplaćeno oko 400 milijuna eura. Dvije trećine stanova otkupljuju se kreditom na rok od 30 godina. Procjenjuje se da se vrijednost tih uplata kreće oko milijardu eura. Dio novca prikupljen 90-ih navodno je korišten za kupovinu oružja u ratu, ali i za privatno bogaćenje „zaslužnika“.

Problem bi se, da je političke volje, vrlo brzo mogao riješiti, no sve hrvatske Vlade pokazale su tijekom godina da im je lakše sve gurnuti pod tepih.

Igor Knežević

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRIOLOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U STUDENOM 2020.

NOVOSTI U OBVEZONOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

UPRAVNO VIJEĆE HZZO-a

Dana 6. studenoga 2020. godine održana je redovna sjednica Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO).

U nastavku donosimo najvažnije sa sjednice.

Utvrđena cijena brzog antigenškog testiranja na COVID-19

HZZO je utvrdio cijenu za postupak brzog antigenškog testa na bolest COVID-19, koja iznosi 103,74 kune za jedan test. Brzi antigenški test znatno će ubrzati proces testiranja na bolest COVID-19 što je osobito važno s obzirom na epidemiološku situaciju. Cijena je utvrđena Odlukom o dopuni Odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja

Novi lijekovi i pomagala na listama HZZO-a

U redovnoj proceduri na liste lijekova HZZO-a stavljene su nove generičke paralele lijekova.

Na Osnovnu listu ortopedskih i drugih pomagala, stavljena su nova istovrsna pomagala iz skupina ortoza, pomagala za disanje, pomagala kod šećerne bolesti, pomagala za urogenitalni sustav, pomagala za govor i pomagala za probavni sustav.

Na Dodatnu listu ortopedskih i drugih pomagala stavljeno je pomagalo iz skupine pomagala za urogenitalni sustav.

HZZO ugovara nove ponuditelje radi popune Mreže javno zdravstvene službe

Zbog potrebe popune Mreže javne zdravstvene službe, HZZO je prihvatio najnovije ponuditelje u djelatnostima primarne zdravstvene zaštite i specijalističko-konzilijarne i dijagnostičke zdravstvene zaštite i fizikalne terapije u kući.

Iz djelatnosti opće/obiteljske medicine bit će ugovorena jedna ordinacija u Varaždinskoj županiji, iz djelatnosti dentalne zdravstvene zaštite bit će ugovorene četiri nove ordinacije (po jedna u Vinkovcima i Zadru te dvije u Pazinu), a iz djelatnosti zdravstvene njege u kući bit će ugovorena jedna ustanova u Osijeku.

U djelatnosti specijalističko-konzilijarne i dijagnostičke zdravstvene zaštite i fizikalne terapije u kući izabrana je jedna ustanova za zdravstvenu njegu u kući u Rijeci te jedan citološki laboratorij u Zagrebačkoj županiji.

Financiranje rada pod nadzorom doktora medicine bez specijalizacije te pripravnički staž zdravstvenih radnika

U cilju zapošljavanja što većeg broja doktora medicine u zdravstvenom sustavu Republike Hrvatske HZZO će i nadalje financirati rad doktora medicine bez specijalizacije.

Novost kod provođenja sljedećeg javnog natječaja je u tome da će HZZO financirati rad doktora medicine bez specijalizacije i u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i zavodima za javno zdravstvo jedinice područne (regionalne) samouprave odnosno Grada Zagreba.

Navedeno financiranje će se svakako povoljno odraziti na trenutnu epidemiološku situaciju uzrokovanu koronavirusom (SARS—CoV-2) te će doktori medicine bez specijalizacije pomoći u održanju kvalitetnog i stabilnog zdravstvenog sustava Republike Hrvatske.

Na osnovi već provedenih natječaja donesene su odluke o izboru doktora medicine bez specijalizacije za koje će se financirati rad pod nadzorom te je u prijedlogu Liste prvenstva uvršteno 22 kandidata.

Također se nastavlja i financiranje rada pripravnika

IZ SADRŽAJA:

- Utvrđena cijena brzog antigenškog testiranja na COVID-19
- Novi lijekovi i pomagala na listama HZZO-a

– doktora medicine i magistara medicinske biokemije i laboratorijske medicine za koje će se financirati pripravnički staž osnovom Otvorenog javnog natječaja iz 2020. godine. Svi pristigli zahtjevi zadovoljavaju formalne uvjete te je u sustav financiranja pripravničkog staža uvršteno ukupno 4 kandidata i to 3 doktora medicine i 1 magistar medicinske biokemije i laboratorijske medicine.

Nakon provedenih natječaja, ugovorne zdravstvene ustanove i drugi ugovorni subjekti HZZO-a će sklopiti ugovore o radu s odabranim kandidatima, na osnovi kojih će HZZO u najkraćem roku sklopiti ugovore o financiranju s ugovornim zdravstvenim ustanovama i drugim ugovornim subjektima HZZO-a, a sve u cilju što bržeg zapošljavanja doktora medicine i drugih odabranih zdravstvenih radnika.

OBAVIJEST OSIGURANIM OSOBAMA

Za vrijeme epidemije bolesti COVID-19, uzrokovane virusom SARS-CoV-2 u Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje (HZZO) će se obavljati svi poslovi iz djelokruga rada HZZO-a koji su propisani odredbama zakona kojima se uređuje obvezno, dopunsko i dodatno zdravstveno osiguranje, rodiljne i roditeljske potpore te odredbama Statuta i općih akata HZZO-a uz mjere određene Uputom Ministarstva pravosuđa i uprave Republike Hrvatske o mjerama za sprječavanje širenja epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2 i osiguranje uvjeta za redovito obavljanje poslova u tijelima državne uprave te uredima i drugim stručnim službama Vlade Republike Hrvatske od 2. studenoga 2020. godine.

Rad sa strankama u HZZO-u za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID-19 obavljat će se neposredno uz prethodnu najavu elektroničkim ili telefonskim putem, pod uvjetom da zahtjev stranke nije moguće riješiti bez njezine prisutnosti, a u prostorima HZZO-a osigurat će se posebni radni prostor za rad sa strankama u kojem će se primati stranke uz pridržavanje preporučenih epidemioloških mjera.

Stoga, zbog aktualne epidemiološke situacije uzrokovane pojavom koronavirusa (COVID-19) pozivamo naše osigurane osobe, naročito one starije dobi, da privremeno odgode svoj dolazak u službene prostore HZZO-a kako bi zaštitili sebe i svoju obitelj, a i radnike HZZO-a.

Također obavještavamo osigurane osobe HZZO-a da su sve redovne telefonske linije organizacijskih jedinica aktivne, uključujući i besplatni telefon za obvezno (0800 7979), dopunsko (0800 7989) zdravstveno osiguranje i Bijeli telefon eNaručivanje (0800 7229).

Zahtjevi i podnesci u svrhu ostvarivanja prava kod HZZO-a mogu se podnijeti, prema adresi osobe podnositelja, putem objavljenih adresa elektroničke pošte svih organizacijskih jedinica HZZO-a.

Regionalni ured/ Područna služba	E-mail adresa	Za osobe s adresom na području:
Regionalni ured Osijek	pisarnica-osijek@hzzo.hr	Osječko-baranjska županija
Područna služba Vinkovci	pisarnica-vinkovci@hzzo.hr	Vukovarsko-srijemska županija

Regionalni ured Split	pisarnica-split@hzzo.hr	Splitsko-dalmatinska županija
Područna služba Slavonski Brod	pisarnica-slbrod@hzzo.hr	Brodsko-posavska županija
Područna služba Pazin	pisarnica-pazin@hzzo.hr	Istarska županija
Područna služba Gospić	pisarnica-gospic@hzzo.hr	Ličko-senjska županija
Područna služba Požega	pisarnica-pozega@hzzo.hr	Požeško-slavonska županija
Područna služba Bjelovar	pisarnica-bjelovar@hzzo.hr	Bjelovarsko-bilogorska županija
Područna služba Čakovec	pisarnica-cakovec@hzzo.hr	Međimurska županija
Područna služba Koprivnica	pisarnica-koprivnica@hzzo.hr	Koprivničko-križevačka županija
Regionalni ured Rijeka	pisarnica-rijeka@hzzo.hr	Primorsko-goranska županija
Područna služba Krapina	pisarnica-krapina@hzzo.hr	Krapinsko-zagorska županija
Regionalni ured Zagreb	pisarnica-zagreb@hzzo.hr	Gradske četvrti Grada Zagreba: Brezovica Novi Zagreb-zapad Novi Zagreb istok Sesvete, te Zagrebačka županija (Samobor, Jastrebarsko, Dugo Selo, Ivanić Grad, Sv. I. Zelina, Vrbovec, Zaprešić, V.Gorica)
Regionalni ured Zagreb	pisarnica-zagreb-jukiceva@hzzo.hr	Gradske četvrti Grada Zagreba: Stenjevec Podsused-Vrapče Črnomerec Trešnjevka-sjever Trešnjevka-jug Donji Grad
Regionalni ured Zagreb	pisarnica-zagreb-klovceva@hzzo.hr	Gradske četvrti Grada Zagreba: Gornji grad Medveščak Podsljeme Maksimir Gornja Dubrava Donja Dubrava Peščenica-Žitnjak Trnje
Područna služba Karlovac	pisarnica-karlovac@hzzo.hr	Karlovačka županija

• Financiranje rada doktora medicine bez specijalizacije

• Obavijest osiguranim osobama

Područna služba Virovitica	pisarnica-virovitica@hzzo.hr	Virovitičko-podravska županija
Područna služba Dubrovnik	pisarnica-dubrovnik@hzzo.hr	Dubrovačko-neretvanska županija
Područna služba Šibenik	pisarnica-sibenik@hzzo.hr	Šibensko-kninska županija
Područna služba Varaždin	pisarnica-varazdin@hzzo.hr	Varaždinska županija
Područna služba Sisak	pisarnica-sisak@hzzo.hr	Sisačko-moslavačka županija
Područna služba Zadar	pisarnica-zadar@hzzo.hr	Zadarska županija

HZJZ - KRATKE UPUTE

Što učiniti ako ste pozitivni na koronavirus?

I. Dobio sam pozitivan nalaz na COVID-19

- Ostanite kod kuće i fizički se izolirajte od svojih ukućana.
- Obavijestite svojeg izabranog liječnika telefonom ili e-mailom (npr. ako su preopterećene telefonske linije, ako je vikend i Vaš liječnik ne radi i sl.). Liječnik će vam dati upute o izolaciji te po potrebi otvoriti bolovanje.
- Ako ste zaposleni u sustavu zdravstva ili socijalne skrbi (Domovi za starije i nemoćne), odmah obavijestite svojeg poslodavca odnosno nadležni COVID-19 tim ustanove u kojoj radite, koji će potom kontaktirati teritorijalno nadležnog epidemiologa radi procjene potrebe daljnjeg postupanja unutar kolektiva.
- Ostanite u izolaciji 10 dana, pri čemu je datum obolijevanja nulti dan, a drugi dan bolesti je prvi dan izolacije. Nakon 10 dana izolacije osoba nije zarazna za okolinu i ne treba se ponovno testirati na COVID-19 (*izuzetak su teški klinički oblici COVID-19 i imunokompromitirani bolesnici*).
- Obavijestite svoje bliske kontakte o svojoj bolesti odnosno pozitivnom nalazu na COVID-19 te ih uputite da se jave svojem izabranom liječniku radi karantene (samoizolacije). Trebaju biti u karanteni 10 dana od zadnjeg kontakta s Vama, npr. ako ste sa osobom bili u kontaktu 5. listopada, tada je osoba u karanteni do 15. listopada te 16. listopada osoba nastavlja svoje uobičajene svakodnevne aktivnosti

(posao, škola i dr.) pod uvjetom da tijekom karantene nije razvila nikakve simptome bolesti.

Bliski kontakti su sve osobe s kojima ste bili u kontaktu unutar 48 sati prije pojave prvih simptoma bolesti (odnosno od uzimanja brisa ako nemate nikakve simptome bolesti, a nalaz brisa je pozitivan na SARS-CoV-2) pa sve do trenutka Vašeg odlaska u izolaciju.

Pripremite popis bliskih kontakata za poslati nadležnoj epidemiološkoj službi (nabolje e-mailom) ako joj zatreba.

Podaci o bliskom kontaktu:

- ime i prezime, adresa, kontakt telefon/mobitel
- opis kontakta (datum, mjesto, vrsta i trajanje kontakta)
- radno mjesto/zanimanje (posebno važno ako se radi o zaposlenima u sustavu zdravstva ili socijalne skrbi tj. Domovima za starije i nemoćne)

II. Prijatelj ili kolega s posla mi je javio da ima COVID-19 i da sam njegov bliski kontakt

- Ostanite kod kuće i fizički se izolirajte od svojih ukućana.
- Obavijestite svojeg izabranog liječnika telefonom ili e-mailom (npr. ako su preopterećene telefonske linije, ako je vikend i Vaš liječnik ne radi i sl.).
- Vaš će liječnik uzeti osnovne podatke o oboljeloj osobi sa COVID-19 čiji ste bliski kontakt radi provjere (uvidom u informatički sustav ili direktnim kontaktiranjem epidemiologa) i po potrebi utvrditi privremenu nesposobnost odnosno spriječenost za rad.
- Ostanite u karanteni (samoizolaciji) 10 dana od zadnjeg kontakta s oboljelom osobom, pri čemu se dan kada ste zadnji put bili u kontaktu računa kao nulti dan, a sljedeći dan je prvi dan karantene. Npr. ako ste sa oboljelom osobom bili u kontaktu 5. listopada, zadnji dan karantene je 15. listopada te 16. listopada možete nastaviti sa svojim uobičajenim svakodnevnim aktivnostima (posao, škola i dr.) pod uvjetom da tijekom karantene niste razvili nikakve simptome bolesti.
- Ako ste zaposleni u sustavu zdravstva ili socijalne skrbi (Domovi za starije i nemoćne), odmah obavijestite svojeg poslodavca odnosno nadležni COVID-19 tim ustanove u kojoj radite o tome da ste bili u kontaktu za zaraznom osobom te da morate u karantenu na 10 dana.

(Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo)

• Što učiniti ako ste pozitivni na koronavirus?

• Što učiniti kad ste bliski kontakt oboljelom?

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija

Margaretska 3, 10000 ZAGREB

www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.

Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI

za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979

za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Porez i prirez na mirovine

Umirovljenik koji prima mirovinu može biti obveznik poreza na dohodak, prireza porezu na dohodak i dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje. Obveznik obračuna, obustave i uplate poreza na dohodak, prireza i doprinosa je isplatelj mirovine.

Mjesečni osobni odbitak umirovljenika je 4.000,00 kn.

Osobni odbitak se može uvećavati, ovisno o životnim okolnostima (uzdržavani članovi obitelji, invaliditet poreznog obveznika ili uzdržavanih članova).

Prirez porezu na dohodak plaća se na iznos poreza na dohodak i to u slučaju kada umirovljenik ima prebivalište odnosno uobičajeno boravište na području općine ili grada koji je svojom odlukom propisao prirez porezu na dohodak.

Dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje plaća se po stopi 1% od mirovine ako je mirovina manja od prosječne neto plaće ili 3% od mirovine ako je mirovina veća od prosječne neto plaće. U osnovicu za obračun doprinosa ubraja se dodatak na mirovine, prema Zakonu o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju.

Isplata mirovine na račun doma umirovljenika

Za štitićenike doma koji su korisnici mirovine, a koji bi troškove smještaja željeli plaćati izravnom uplatom mirovine na žiroračun doma, dom umirovljenika treba u pisanom obliku dostaviti Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje zahtjev koji je potpisao ovlaštenu predstavnik doma ili ravnatelj radi sklapanja ugovora o takvom načinu isplate. Kada dom sklopi s HZMO-om ugovor o međusobnim odnosima u vezi s pokrićem troškova smještaja u domu, HZMO će dostaviti tiskanice suglasnosti koju treba potpisati svaki štitićenik koji se odluči za takav način isplate mirovine, a prema kojoj HZMO postupa uplatom na žiroračun doma nakon što suglasnost zaprimi i evidentira u sustav nadležna služba iz koje se mirovina doznajuje na isplatu. Uz zahtjev za sklapanje ugovora obvezno treba priložiti i rješenje o osnivanju doma, a ako je riječ o privatnom domu i rješenje kojim je imenovan predstavnik.

Drugi dohodak financijski ulazi u izračun mirovine i utječe na visinu vrijednosnog boda

Osiguranici koji ostvare drugi dohodak na koji je plaćen obvezan doprinos za mirovinsko osiguranje u postupku priznanja prava na mirovinu imaju pravo na povećanje vrijednosnih bodova jer se iznos drugog dohotka pribraja plaći, čime se dobiva **veća osnovica za izračun mirovine** za svaku godinu u kojoj je pribrojen drugi dohodak.

Aktiviranje ovrha nakon proteka posebnih okolnosti

Obavještavamo korisnike mirovina kojima se provodi ovrha na mirovinama da su **19. listopada 2020. završile posebne okolnosti** i prestale se primjenjivati mjere zastoja (prema Zakonu o interventnim mjerama u ovršnim i stečajnim postupcima za vrijeme trajanja posebnih okolnosti i Odluci o produženju roka trajanja posebnih okolnosti pri isplati mirovinskih primanja) te su **aktivirane na naplatu sve ovrhe koje se zbog mjera zastoja nisu ovrhovoditeljima namirivale**, počevši od isplate mirovina za travanj do isplate mirovina za rujun 2020. te na naknadnim doznakama mirovina isplaćivanima do 18. listopada 2020.

Za približno 26 tisuća ovrha na mirovinama za listopad koje se isplaćuju u studenome, **ponovno se provodi ovrha po osnovi ostalih tražbina** na koje su se za vrijeme trajanja posebnih okolnosti primjenjivale mjere zastoja, a ovrhe po osnovi uzdržavanja na koje nisu bile primijenjene mjere zastoja nastaviti će se provoditi.

Jačanje komunikacije s korisnicima u Područnoj službi HZMO-a u Splitu

U Područnoj službi u Splitu povećan je broj informatora koji građanima neposredno pružaju informacije vezano uz ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja, doplatka za djecu, prijava i odjava na osiguranje i ostalih pitanja iz nadležnosti HZMO-a.

Zbog smanjenog broja dolazaka stranaka u prostorije PS u Splitu, povećan je broj poziva i uvedena je i dodatna telefonska linija **021/310-816**. Sve informacije vezano uz ostvarivanje prava korisnici na području Splita, osim osobnim dolaskom, mogu dobiti i putem e-pošte **informacije.split@mirovinsko.hr** ili na brojeve telefona **021/310-816 i 021/310-875**

KORISNICI MIROVINA - isplata u listopadu 2020.

Vrste mirovina	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	500 625	2.766,03 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	36 420	3.697,90 kn
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO-a	83 843	2.439,38 kn
Prijevremena starosna mirovina	202 852	2.660,01 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	333	2.897,52 kn
Invalidska mirovina	108 850	2.083,12 kn
Obiteljska mirovina	217 475	2.089,54 kn
UKUPNO - ZOMO	1 150 398	2.560,57 kn

Korisnici koji su u 2020. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO	Broj korisnika	Prosječna netomirovina
Starosna mirovina	17 338	2.554,11 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	4 318	3.451,09 kn
Prijevremena starosna mirovina	5 681	2.803,73 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	18	2.729,96 kn
Invalidska mirovina	1 581	1.927,90 kn
Obiteljska mirovina	7 247	2.190,15 kn
UKUPNO	36 183	2.600,17 kn

Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	105 196	3.910,61 kn
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	201 990	3.579,41 kn
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO	265 972	1.721,92 kn
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 755	7.218,46 kn

Ukupan broj osiguranika	1 549 077
Ukupan broj korisnika mirovine	1 244 094
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika	1:1,25
Prosječna netoplaća u Republici Hrvatskoj za kolovoz 2020.	6.723,00 kn
Udio prosječne starosne mirovine za 40 i više godina mirovinskog staža prema ZOMO-u u prosječnoj netoplaći u Republici Hrvatskoj za kolovoz 2020.	58,17%
Korisnici mirovina - muškarci (46,09%)	573 406
Korisnici mirovina - žene (53,91%)	670 688
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	72 godina
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2020. godini - ZOMO	31 godina
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2020. godini - ZOMO	64 godine

KAKO IZAĆI IZ LIHVARSKOG ŽRVNJA

Jednostavno: povucite svoju izjavu!

Dragi umirovljenici, jeste li ikada upali u lihvarski žrvanj? Možda niti ne znate što znači lihvar? Eto, to je osoba/firma koja pod izrazito teškim uvjetima i uz visoke kamate posuđuje novac očajnim naivcima u potrebi. To su oni koji lijepe papiriće s telefonskim brojevima po autobusnim i tramvajskim stanicama, pozivaju vas u neku skromnu sobicu u nekom stanu gdje vam daju da potpišete da ste za 2.000 kuna gotovine na ruke „dobili“ 40.000 kuna. Toliko im trebate vratiti!

S.K. iz Rijeke, 85-godišnji inženjer s 4.500 kuna mirovine, imao je već ovrhu koju je Erste banka prodala B2 Kapitalu, lideru u naplati potraživanja koja po niskim cijenama otkupljuje od banaka, telekomunikacijskih tvrtki i drugih ovršitelja te ih onda progonom ovršenih naplaćuje.

S. je onda posudio ušteđevinu prijatelju, pa je kasnio s režijama, dobio ovrhu za mobitel i u panici je stao u red pred riječkim sobičkom zagrebačke lihvarske firme BMJ Savjetovanja u čistokrvnom vlasništvu Slovenca koji djeluje na teritoriju Hrvatske kroz desetak povezanih firmi, ali bez ijednog zaposlenoga i bez plaćanja poreza. I tako posluje već više od desetak godina i masti brkove.

Tu problem ne završava. Sada već godinama ubačen u lihvarski žrvanj S.K. i u ovo pandemijsko vrijeme prima na svoj zaštićeni tekući račun samo 170 kuna mirovine, jer mu se oko 3.000 kuna „dobrovoljno“ skida do punog iznosa mirovine, bez ovršne isprave, samo na temelju nekakve čudne izjave, koju – što je još čudnije – HZMO priznaje i ljubazno obavlja uslugu isplate lihvarskog duga. Bez da svojim umirovljenicima u takvoj nevolji pruže stručni savjet kako se izvući.

I onda su se udružili udruga Veronika Vera i Sindikat umirovljenika te su S.K., očajnom zbog skorog isključenja električne energije, našli odvjetnika pro bono.

HZMO je pismeno zamoljen da poštuje Ovršni zakon u dijelu kojim se ne smije skidati s mirovine više od jedne četvrtine kreditnog duga, kao i korona Zakona o interventnim mjerama u ovršnim i stečajnim postupcima za vrijeme trajanja posebnih okotnosti, kojim su sve ovrhe odgođene na šest mjeseci. Svima, ali ne i žrtvama lihvarskih kredita. Tako je S.K. nastavio jesti u pučkoj kuhinji i živjeti bez televizije i grijanja. HZMO je odgovorio kako je na temelju osobne suglasnosti S.K. obavljana „dobrovoljna i redovita naplata“ drugih kredita, a na koju se ne odnose gore spomenuti zakoni.

I tako je odvjetnik u ime lihvarske žrtve sve shvatio i u riječki HZMO uputio uskratu suglasnosti za ustegu cijele mirovine na račun BMJ Savjetovanja d.o.o.

S.K. ovih dana je primio svoju prvu „tričetvrtinsku“ mirovinu, od koje će započeti plaćati struju i normalno živjeti. No, lihvari ne miruju. Već su ga, lažno se predstavljajući kao službenici iz mirovinskog, nazvali i upozorili da kad digne mirovinu mora svom lihvaru odnijeti novac u gotovini. To je tek početak. Vjerojatno će ga početi nazivati na dnevnoj bazi, ganjati, presretati kad podigne mirovinu u banci. Sve zato jer Hrvatska nema uređeno poslovanje raznih agencija i firmi za lihvarenje i otkup kredita, jer oni svi zapravo posluju izvan zakona.

Savjet svim žrtvama lihvara: obustavite svoju suglasnost kod mirovinskog, pa će vas vaš lihvar ovršiti, ali ćete barem imati na zaštićenom računu tri četvrtine svoje mirovine! I otplaćujte dug, ako ga ne uspijete proglasiti ništavnim, prema Ovršnom zakonu.

J.A.P.

Obrok od pl

Dok najveću stopu izloženosti siromaštvu u Europskoj uniji imaju djeca, Hrvatska je jedna od rijetkih zemalja članica u kojoj su najugroženije starije osobe, i to osobito žene. Razlog tomu je visina mirovina, koja predstavlja glavni izvor dohotka za umirovljenike. Dovoljno je reći da udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći u Hrvatskoj (podaci za kolovoz 2020.) iznosi 38 posto, te je nakon Irske najgori u Uniji.

U Europskoj uniji je godine 2019. 22.5 posto djece mlađe od 18 godina bilo izloženo riziku bijede, dok je siromaštvo prijetnja tek za 18 posto starijih od 65 godina. Takav europski trend i prosjek ne vrijedi za Hrvatsku.

U listopadu 2020. godine Državni zavod za statistiku (DZS) objavio je svoje izvješće „Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2019. godini“. U medijima je glavna vijest bila je da je posljednjih godina stopa rizika od siromaštva u neprekidnom padu. I dok je to istina gledajući cjelokupnu populaciju, podaci koje se odnose samo na starije od 65 godina, pričaju potpuno drukčioju priču. Naime, 2014. godine stopa rizika od siromaštva za tu populaciju iznosila je 23,1 posto, 2018. godine iznosila je 28,1 posto, da bi 2019. porasla na 30,1 posto. Gledajući po spolu, 24,9 posto muškaraca i 33,6 posto žena starijih od 65 potonuli su u siromaštvo. Trendovi su jasni: siromaštvo u Hrvatskoj je sve više ženskog spola i starije dobi.

Gledajući samo umirovljeničku populaciju, stopa rizika od siromaštva 2014. godine iznosila je 18,9 posto, 2018. godine 24,6 posto, a za prošlu godinu je narasla na 26,1 posto. DZS je ustanovio i novu liniju siromaštva, koja iznosi 2.710 kuna, što znači da više od 700 tisuća, odnosno 61 posto hrvatskih umirovljenika prima mirovinu nižu od tog iznosa. Prosječna mirovina iznosi 2.560 kuna, no realniji pokazatelj je medijalna mirovina koja iznosi 2.330 kuna, odnosno 50 posto umirovljenika ima mirovinu nižu od tog iznosa.

Kava za ljudska prava

O siromaštvu ugroženih skupina pa tako i starijih osoba bilo je govora na online događaju „Kava za ljudska prava - Utjecaj koronavirusa na najranjivije: Kako zaštititi socijalna prava?“, koju je organizirao ured Pučke pravobraniteljice 20. listopada 2020. povodom Međunarodnog dana borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Na „kavici“ su sudjelovali i predstavnici umirovljeničkih udruga.

„Stopa rizika od siromaštva starijih osoba porasla je s 28 na 30 posto. To je 20 tisuća novih siromašnih umirovljenika, a još je alarmantnij podatak za osobe koje žive same, jer je njih 50

astičnih boca

postu u riziku od siromaštva", kazala je Pučka pravobraniteljica Lora Vidović.

Tih 50 posto osoba starijih od 65 godina koje žive same su velikom većinom žene, koje imaju duži životni vijek, te su nakon smrti partnera ostavljene da preživljavaju sa svojom mirovinom, ili mizernom obiteljskom mirovinom, prema kojoj dobivaju 70 posto partnerove mirovine. Zbog toga Sindikat umirovljenika već godinama upozorava i zahtijeva promjenu modela obiteljskih mirovina, a ova Vlada je pristala da se osnuje Radna skupina za preispitivanje modela obiteljskih mirovina. Umirovljeničke udruge će kroz nju pokušati ostvariti svoje zahtjeve, a to je da da osoba ima dvije opcije, da umjesto dosadašnjih 70 posto prima 85 posto mirovine preminulog supružnika, ili da uz svoju mirovinu prima i 20 do 50 posto mirovine preminulog supružnika, ovisno o visini prihoda koju ostvaruje. Vjerujemo li da je to moguće?

Vatrogasne mjere

Renata Sabljar Dračevac, predsjednica Saborskog odbora za zdravstvo i socijalnu politiku na „online kavi“ je kazala kako Vlada želi unaprijediti sustav socijalne skrbi, pa je u pripremi novi zakon kojim bi se povećala visina i obuhvat korištenja socijalnih naknada te dostupnost socijalnih usluga, a Vlada je osigurala i dodatna sredstva za korisnike zajamčene minimalne naknade.

Iako se na prvu čini da je riječ o pomaku, jer su se našla dodatna sredstva za najsiromašnije, riječ je zapravo o saniranju požara, buktinje siromaštva starijih koja je sve veća. Umjesto širenja socijalne pomoći, treba pronaći način kako povećati mirovine pa će se time i smanjiti broj socijalnih slučajeva.

Predsjednica Matice umirovljenika Hrvatske Višnja Fortuna je u svom obraćanju kazala kako se pomak definitivno dogodio za starije od 65 koji nisu ostvarili pravo

na mirovinu, a od 1. siječnja 2021. će primati nacionalnu naknadu u iznosu od 800 kuna mjesečno. No, zatim je navela i brojnu problematiku koja se tiče starijih osoba i umirovljenika, a koja je još više došla do izražaja tijekom pandemije koronavirusa. Socijalna isključenost, pad standarda, zelenaški krediti, ugovori o doživotnom i do-smrtnom uzdržavanju, a posebno su, naglasila je Fortuna, nastradale osobe smještene u domovima za starije koje su bile u izolaciji, umirale od virusa, ali i umirale u požarima zbog nepažnje. Izrazila je nadu da će novi ministar kako je obećao osigurati dovoljan broj inspektora i da će se proširiti smještani kapaciteti.

Filet kao snoviđenje

Predstavnik Sindikata umirovljenika Hrvatske Igor Knežević je pak kazao kako je trenutna formula usklađivanja mirovina loša te da će životni standard umirovljenika i dalje padati. Istaknuo je da je problem što Hrvatska nema nikakve ozbiljne strategije protiv siromaštva umirovljenika i starijih osoba, niti se to spominje u političkom javnom govoru kao relevantan prioritet. Znajući koliko će velik biti financijski udar na umirovljeničku populaciju zbog krize uzrokovane pandemijom koronavirusa, SUH i MUH su početkom travnja 2020. uputili otvoreno pismo hrvatskoj Vladi sa zahtjevom da se za vrijeme trajanja pandemije isplaćuje solidarni dodatak na mirovine umirovljenicima, no taj zahtjev je totalno ignoriran.

Knežević je dodao kako je Hrvatska svoje krizne mjere usmjerila samo na pomoć ugroženim radnim mjestima, ne i umirovljenicima i starijim osobama, uz iznimku da su prihvatili da 50.000 umirovljenika bude izuzeto od plaćanja ovrha na šest mjeseci, što je, nažalost, završilo. Kakav je odnos države prema umirovljenicima govori i činjenica da potpore za očuvanje radnih mjesta nisu davane i za umirovljenike koji rade do polovice radnog vremena, zbog čega je u jeku korona krize broj zaposlenih umirovljenika pao za više od 600.

Podaci DZS kažu kako je u prvih devet mjeseci ove godine hrana poskupila 2,4 posto (mirovine rasle 2,1 posto), s tim da je voće poskupilo 10,9 posto, meso 5,9 posto, mineralna vodi i sokovi 3,6 posto, a kruh jedan posto. Po indeksu troškova života, Hrvatska je na ljestvici najskupljih zemalja skočila za 15 mjesta, s 56. na kojem je bila sredinom prošle godine, na 41. mjesto među 135 zemalja sredinom ove godine. Zanimljivo je da Hrvati plaćaju pileće filete, jaja i govedinu skuplje nego Nijemci, Česi, Slovenci, Finci, Kanađani, Amerikanci... Po cijeni pilećih fileta smo šesti u svijetu, po cijenama sira domaće proizvodnje na 19. smo mjestu, po cijenama riže na 20. mjestu, jaja na 23., dok po cijenama govedine držimo 24. mjesto u svijetu. Sramota, Hrvatska!

Jedino što se isplati jesti u Hrvatskoj je kruh, jer štruca od pola kilograma bijelog kruha košta 0,93 eura u prosjeku, te smo po toj cijeni na sredini ljestvice. Da je Marija Antoaneta živa možda bi Hrvatima poručila: „Pa što hoćete, ne morate jesti kolače, imate kruh“. Zapravo, Vlada upravo tako i komunicira s hrvatskom javnošću, a starije osobe k tome i ignorira. Ostaje tek na obećanju kako će se mirovine nastaviti redovito isplaćivati, a siromaštvo starijih i dalje rasti. A obroci pribavljati od plastičnih boca i ostataka iz kontejnera.

Najviše pitanja o oporuci

Sindikat umirovljenika Hrvatske je 15. listopada 2020. za sve zainteresirane starije osobe i umirovljenike, strogo poštujući epidemiološke mjere, u prostorijama SUH-ove Podružnice Peščenica održao prvo od pet planiranih pravnih „dežurstava“, radionica u podružnicama na području Grada Zagreba, čiji je primarni cilj bio približavanje Pravnog savjetovališta SUH-a umirovljenicima i starijima osobama i pružanje pravne pomoći toj populaciji. Pravna dežurstva su pokrenuta zahvaljujući odobrenom projektu od strane Grada Zagreba pod nazivom „Putujuće pravno savjetovalište“ za 2020. godinu.

Predsjednica SUH-a Peščenica Mirjana

Novčić je pred petnaestak okupljenih članova poticala iste da se slobodno jave u Pravno savjetovalište SUH-a i da na licu mjesta potraže savjet što su okupljeni i učinili. Dežurstva su vodili već uhođan tim pravnik Pravnog savjetovališta SUH-a Ante Kuprešak i Sunčica Polovina Jurca. Uvodni dio započeo je stvaranjem ugodne i opuštene atmosfere kod prisutnih i poticanje da se obrate izravno pravnim savjetnicima za pomoć pri rješavanju problema većinom imovinske prirode.

Pitanja nije nedostajalo, osobito vezano za oporučno raspolaganje i pred sudionicima i nasamo uz pravnike, pa se tako postavilo i pitanje kako iz oporuke isključiti nužne nasljednike. Bilo je pitanja i o rješavanju imovinsko-pravnih odnosa nakon razvoda braka. Na kraju su svi prisutni počašćeni prigodnim osvježenjem.

OPOROVEC

Štetnost ugovora o dosmrtnom uzdržavanju

Drugo u nizu pravnih dežurstava održano je 28. listopada 2020. godine u Podružnici Oporovec, gdje se okupilo petnaestak osoba starije životne dobi koji su imali brojna pitanja. Predsjednik SUH-a Oporovec Marijan Jardas je uvažavajući cilj projekta pozvao sve prisutne da postavljaju pitanja, a zbog prijateljskog ozračja pojedinci su se osjećali ugodno te su pred svima bez ustručavanja pitali o svojim pravnim problemima, znajući da mogu imati povjerenja.

Najvažniji zaključak s dežurstva bio je da se ugovor o dosmrtnom uzdržavanju definitivno treba izbjegavati jer je izrazito štetan jer može osobu ostaviti bez imovine, ali i skrbi, zbog čega mnogi završe na prošačkom štapu i odbačeni. Za svaki slučaj dani su i brojevi telefona Pravnog savjetovališta SUH-a na koje se mogu javiti svi oni koji traže privatnije okruženje i ne žele sa svima dijeliti svoje pravne slučajeve, ali i da prisutni prosljede te brojeve ostalim članovima i prijateljima koji imaju pravna pitanja.

Time Pravno savjetovalište SUH-a širi krug osoba koji mu se obraća i samim time se više i kvalitetnije štite interesi starijih osoba i umirovljenika. Prisutne je osobito zanimalo kako kvalitetno raspolagati imovinom u starijoj dobi – kako funkcionira zakonsko nasljeđivanje, što s oporukom i nužnim dijelom, da li potpisati ugovor o uzdržavanju i slično.

MIROŠEVEC

Gdje živjeti u starosti?

Treće po redu pravno dežurstvo u sklopu projekta „Putujuće pravno savjetovalište“ je održano 3. studenog 2020. u Podružnici SUH-a Miroševac gdje se okupilo dvadesetak starijih osoba i umirovljenika. U pozitivnom ozračju prisutni se nisu libili komentirati, pitati te komunicirati s pravnim savjetnicima SUH-a. Predsjednik podružnice Zvonko Malnar je upozorio da se za uređenje imovinskopravnih odnosa treba dobro raspitati prije potpisivanja bilo kakvih dokumenata, a ne poslije kad je kasno. Malnar je pozvao sve okupljene da prošire riječ među članovima o mogućnostima dobivanja besplatnih pravnih savjeta u Pravnom savjetovalištu SUH-a.

Prisutni su pravilno shvatili opasnost potpisivanja Ugovora o dosmrtnom uzdržavanju uz opće pitanje – pa zašto takav ugovor uopće i postoji? Što samo ukazuje da niti tzv. laici ne vide smisao u zakonodavnom rješenju Ugovora o dosmrtnom uzdržavanju kad je očito on opasan za primaoca uzdržavanja, na što SUH upozorava već godinama. Dežurstvo je trajalo više od sat vremena, a nakon toga u neformalnom druženju uz prigodno osvježenje postavljena su mnoga pitanja, prvenstveno vezana uz smještaj u domovima za starije osobe.

OSIJEK Kako s imovinom? **aktivnosti**

suda za ovlaštene udruge i pravne klinike za pružanje primarne pravne pomoći za 2020. godinu – Pravna pomoć starijim osobama: „Život poslije smrti“.

Ovo je bila ujedno posljednja, četvrta po redu, interaktivna regionalna radionica kojom je uspješno okončan projekt Ministarstva pravosuđa za 2020. godinu. Radionici je prisustvovalo tridesetak osoba i odlično je ocijenjena. Predsjednik udruge SUH-a Osijek Mato Obradović je pozdravio organizaciju radionice za osobe

starije životne dobi i umirovljenike kojima se ukazalo na različite opcije raspolaganja imovinom za života i u slučaju smrti.

Pravni savjetnici SUH-a su izlažući temu interaktivne radionice te slučajeve odgovarali i na brojna pitanja i komentare u prijateljskoj i ugodnoj atmosferi, prvenstveno vezano za zakonsko nasljeđivanje i oporuku. Podijeljeni su letci tiskani u sklopu projekta te je radionica završila uz osvježanje i druženje.

Sunčica Polovina Jurca

Sindikat umirovljenika Hrvatske je 21. listopada 2020. organizirao za članove udruge SUH-a Osijek te sve zainteresirane starije osobe i umirovljenike, strogo poštujući epidemiološke mjere, interaktivnu radionicu, koja je pokrenuta zahvaljujući projektu Ministarstvu pravo-

STUDENSKI GRAD Skupština u najaktivnijoj ZG podružnici

Dana 13. listopada 2020. godine u zagrebačkoj Podružnici Studentski grad održana je redovna izvještajno-izborna skupština SUH-a na kojoj je bio prisutan 31 od 35 delegata. Nakon himne i minute šutnje za preminule članove i hrvatske branitelje, predsjednica podružnice Snježana Živčić otvorila je skupštinu, te pozdravila nazočne članove-delegate i prisutne goste, predsjednicu povjereništva SUH-a Zagreb Biserku Budigam i predsjednicu SUH-a Jasnu Petrović.

Izvještaj o radu i financijski izvještaj za 2019. godinu su dostavljeni svim delegatima u pisanom obliku tjedan dana ranije, te su na sjednici jednoglasno usvojeni, baš kao i

program rada za 2020. godinu. Jednoglasno je izabrano i novo/staro vodstvo, na čelu s predsjednicom Snježanom Živčić, koja je predložena i za članicu Predsjedništva SUH-a, dok je Stevo Živčić predložen za predsjednika Povjereništva SUH-a Zagreb. Nakon reizbora Snježana je zahvalila prisutnima na povjerenju te kazala da će i dalje nastojati provoditi raznovrsne programe, kako bi se svatko od njih pronajšao u nekoj aktivnosti.

Na kraju su se okupljenima obratile i Biserka Budigam, koja je pohvalila rad ove Podružnice i zaželjela im puno uspjeha u daljnjem radu, te Jasna Petrović, koja je konstatala da je ovo najbolja zagrebačka podružnica te je sve prisutne izvijestila

o naporima SUH-a za poboljšanje života umirovljenika. Kao mali znak pažnje svaki je delegat na kraju dobio čokoladu.

POSLJEDNJI POZDRAV

Već nam fališ, draga Neta!

U Poreču je 29. listopada 2020. u 92. godini preminula Neta Žiković, jedna od osnivačica SUH-ove Podružnice Pula, sudionica umirovljeničke pobune za povrat duga umirovljenicima te dugogodišnja predsjednica Podružnice Pula, koja će ostati upamćena po hiperaktivnoj borbi za umirovljenička prava i nesebičnoj pomoći umirovljenicima i starijim osobama.

Još za radnoga vijeka bila je sindikalno aktivistica, a nakon umirovljenja 1983. osnovala je Klub umirovljenika trikotaže Arena u Puli. Godinu dana nakon osnivanja SUH-a, 10. studenog 1993. osnovana je Podružnica Pula s oko 3.000 članova, gdje je Neta bila blagajnica, članica Predsjedništva, a ujedno zadužena za aktivnosti, druženja, izlete i socijalnu pomoć sve do 2004. godine kada je izabrana za predsjednicu Podružnice, te je tu funkciju obnašala sve do 2016. Neta se uvijek srčano borila za prava umirovljenika, a uz to je 90-ih godina predano organizirala i sudjelovala u smještaju prognanika i podjeli humanitarne pomoći.

Sudjelovala je u zbližavanju i izgradnji prijateljskih odnosa sa SPI-CGIL, talijanskim sindikatom umirovljenika, dobila je brojne nagrade i priznanja za svoj društveno korisni rad. Svojom ogromnom energijom plijenila je pozornost osoba s kojima je surađivala i poticala je sve članove SUH-a da ustraju u borbi za prava umirovljenika.

Napustila nas je sjajna osoba, inteligentna, predana sindikalistica s velikim iskustvom, prepuna empatije i humanosti. Neka joj je laka istarska zemlja, koju je toliko voljela.

IN MEMORIAM

Odlazak Matije Voščuna

U Zagrebu je 31. listopada 2020. u 90. godini života preminuo je Matija Voščun, dugogodišnji aktivist SUH-a. Matija se u SUH učlanio 1995. godine, a 2000. je izabran za povjerenika za grad

Zagreb te potpredsjednika SUH-a. U trenutku smrti Stjepana Krajačića, imenovan je za vršitelja dužnosti predsjednika, te je taj posao tri mjeseca, do kraja ožujka 2012. godine.

Matija je uvijek bio prepun energije u borbi za prava umirovljenika i starijih osoba, zalagao se za mirovinsku reformu kojom bi se smanjilo siromaštvo umirovljenika i povećale mirovine, sudjelovao je na sindikalnim prosvjedima 1997. i 1998. godine na kojima su se masovno odazvali i umirovljenici u borbi za povrat umirovljeničkog duga. Svoj život je posvetio poboljšanju statusa umirovljenika. Neka mu je laka hrvatska zemlja.

aktivnosti SPLIT Na slapu Krčić

Par dana prije novog povećanog vala zaraza koronavirusom, 10. listopada 2020., 38 splitskih SUH-ovaca uputilo se na jednodnevni izlet na slap Krčić kod Knina. Ekspedicija se prvo zaustavila u Drnišu, gdje su sat vremena razgledali taj gradić, a zatim se uputili u Knin, gdje su prvo posjetili čuvenu kninsku tvrđavu, jednu od najstarijih i najvećih tvrđava u Europi, izgrađenoj u 9. stoljeću. Tvrđava kao i pogled koji „puca“ s nje oduševio je sve članove.

Nakon toga su se uputili do slapa Krčić, koji se nalazi nedaleko od Knina, a napaja se vodama s Dinare. Bio je to doista prekrasan prizor, koji je mnoge ostavio bez daha. Inače, slap Krčić ima svoju legendu. Naime, nekada je na brdu lijevo od slapa postojala utvrda koja je služila za obranu mosta. Legenda kaže da će ljudi ponovo izgraditi most kada ljudi prestanu međusobno ratovati. Nije to bio kraj izleta u prirodu, jer su nakon toga članovi otišli i na izvor rijeke Cetine, a prije povratka su već tradicionalno stali na ručak u restoran Kennedy u Potrvlju.

Asja Tomin

PULA Izborne skupštine ogranaka

Od posljednje skupštine pulske podružnice prošlo je već četiri godine. U to vrijeme predsjednica Podružnice SUH-a Pula bila je Neta Žiković, kada je donesena odluka, da se imenuje novi/a predsjednik/ca s obzirom na Netine godine i dugogodišnji rad, ali je ona ostala počasna predsjednica. Smrt Nete rastužila je sve članove podružnice, no uvijek će je pamtit i velikom doprinosu u borbi za prava umirovljenika.

U planu je održati godišnju skupštinu podružnice u Puli, ali prije toga je potrebno održati skupštine ogranaka, kojih ima 11. Ogranci su se formirali zavisno od interesa pojedinih članova. Primjerice, postoje ogranci formirani od bivših djelatnika određene radne organizacije i/ili tvornice, ogranci po mjestu boravka na području Pule i okolice, ogranci na području druge općine ili grada.

Posljednjih dana održane su skupštine Ogranaka Prosvjeta (većina članova su prosvjetari, bivši učitelji, nastavnici, profesori), Ogranaka Arena-Riviera i Ogranaka Šijana, koji su formirani po dijelovima Pule, upravo pod tim nazivima. Skupštine su održane

tako da su se pridržavale svih uputa Stožera civilne zaštite u vezi Covid-19, u smislu okupljanja, naročito starijih osoba. Nosile su se maske, dezinficirale su se ruke, i prostor je bio tako velik, da se mogao održati pravilan razmak između prisutnih.

Na svakoj je skupštini bilo govora o financiranju. Naime, iznos od 50 kuna članarine je stvarno mali, ali isto tako je konstatirano da puno umirovljenika prima niske mirovine, i svako veće odvajanje predstavlja problem. Danas više nema donacija kao nekada, a ako i ima, one su simbolične. Za ogranak ostaju 22 kune na raspolaganju, pa zavisno od broja članstva, ostvaruje se određeni prihod.

Ogranci Prosvjeta i Šijana imaju preko 140 članova svaki, te s tim novcem mogu npr. pred kraj godine učiniti koje dobro djelo, tj. posjetiti stare i bolesne, ili i dugogodišnje članove i odnijeti neki skromni dar u naturi, što su kroz ove godine i učinili. Arena-Riviera ima samo 30 članova te je na skupštini donesena odluka da se kao ogranak rasformira, a članovi priključe onim ograncima za koje pokazuju interes. To je učinjeno upravo radi toga što nema

dovoljno prihoda, a nemaju ni poseban poslovni prostor gdje bi se mogli sastajati i družiti se.

Sva tri ogranaka kroz prethodno razdoblje sudjelovali su u radu Podružnice - danas Udruge SUH-a Pula, jer je i najviše aktivnosti upravo preko Udruge. Ipak, najaktivniji je bio Ogranak Prosvjeta, koji je godinama, do ove izborne skupštine, vodila profesorica Hedviga Karčić. Ona je sa svojim Odborom organizirala posebna događanja za „dan učitelja“ te je organizirala više izleta na području Istarske županije, kako bi još više upoznali svoj bliži zavičaj. Istaknuto je da su članovi ovog Ogranaka bili posebno aktivni na svim dosadašnjim sportskim susretima članova SUH-a Istarske županije.

Na skupštinama ovih ogranaka izabrani su novi odbori, novi ili potvrđeni stari predsjednici ogranaka, te su izabrani delegati za Skupštinu Udruge. Ovaj put izostalo je zajedničko druženje nakon skupštine, obzirom na već poznatu situaciju sa Covid-19. Novi izabrani članovi obvezali su se na aktivan rad.

Bruna Jovanović

MEDULIN Samo nebo je granica

U suradnji s Općinom Medulin i Crvenim križom već niz godina medulinski SUH-ovci organiziraju vježbe za one koji godine više ne broje, jer tako brzo prolaze. Kažu da je promicanje zdravih navika važno u starijim godinama, zbog čega su, uz pridržavanje epidemioloških mjera, članovi odlučili vježbati dva puta tjedno u Premanturi. Aktualna pandemija koronavirusa stavlja u drugi plan apsolutno sve aktivnosti koje nisu nužne.

Moramo krenuti od sebe i ponašati se u skladu s uputama, te je širenje virusa u njihovoj općini svedeno na najmanju mjeru, s tim da nisu imali ni jedan pozitivan slučaj.

Sada kad su završile turističke aktivnosti, uključili su se na vježbanje u borovoj šumici uz more koja je idealna za vježbe u prirodi. Tjelovježba - to je najjeftinije što se pozitivno može učiniti za svoje zdravlje i naši članovi se veselo drže tog stila života u starim tenisicama i trenirkama.

Verica Vidmar

Pozitivan stav, negativan nalaz

S mirili ste se na trenutak kako biste uživali da vam sunčeve zrake miluju lice. Vaša beba u kolicima pruža vam ruke kako biste ju podigli, a povjerenje koje se odražava u njezinom osmijehu gotovo da vam izmami suze na oči. Sretni trenuci u svakom slučaju! Međutim, znanstvenici danas smatraju da pozitivna raspoloženja koja stvaraju takvi trenuci mogu imati suptilan, ali ipak djelotvoran učinak na zdravlje.

Novo zdravstveno područje, nazvano psihoneuroimunologija, otkriva vezu između mozga i imunološkog, obrambenog sustava. Ispitivanja su pokazala da društveno aktivni ljudi i koji su u braku žive duže, nego manje aktivni, odvojeni, rastavljeni, kao i one osobe koje nisu u braku. Utvrđeno je da ljudi koji žive u sretnom braku imaju i jači imunološki sustav. Izgleda da kontakti s drugim ljudima i razne društvene aktivnosti pridonose zdravlju i dužini života. Podijeliti svoje osjećaje s drugim može također pomoći, to jest može imati i fizičke i psihičke koristi za onoga koji se ispovijeda, koji se otvara. To je osobito sada sve vidljivo u uvjetima pandemije Covid-19.

Recept za zdravlje - optimizam

Optimizam je još jedan jaki zdravstveni faktor. Istraživanja su pokazala da oni koji su bili najpesimističniji u svojim 20-tim godinama su češće oboljevali od težih bolesti u svojim 40-tim, 50-tim i 60-tim godinama života. Možda pesimisti postaju pasivni kad se suoče s oboljenjem i ne vode dovoljnu brigu o sebi. Optimistični stav ima svoju vrijednost u borbi protiv bolesti. U ispitivanjima žena s uznapredovalim rakom dojke, najduže razdoblje preživljavanja nakon terapije imale su, razumljivo, one koje nisu više pokazivale simptome bolesti, ali su istovremeno i zadržale visok stupanj životnog veselja i zadovoljstva.

Čak i u slučajevima znatno manje ozbiljnih oboljenja, kao što je obična prehlada, smatra se da postoji određena veza između te bolesti i psiholoških faktora. U jednom istraživanju je uočeno da su pesimisti bili skloniji infekciji prehlade nego druge osobe. Zanimljivo, čak i osjet ljubavi, doživljaj ljubavnih osjećaja, u nekih je ljudi rezultirao povećanim lučenjem imunoglobulina. A u slini, kemijskog spoja koji štiti od infekcija dišnog sustava. Optimisti, ali ne i negatori korone i teoretičari zavjere, imaju, dakle, manju vjerojatnost oboljeti od tog virusa.

Znanstvenici su čvrsto dokazali da mozak i imunološki sustav međusobno komuniciraju, kao i drugi sustavi u organizmu. Postoje stotine snažnih biokemijskih spojeva koji prenose poruke u oba smjera. Poznato je da mnogi od tih spojeva imaju jak učinak na raspoloženja i emocije i preko svog molekularnog sastava omogućuju razumijevanje veze (za koju se već odavno mislilo da postoji) između stanja psihe i stanja zdravlja.

Danas je poznato da su monociti - imunološke stanice koje pomažu u zacjeljivanju rana, obnovi tkiva i uništavanju bakterija - osjetljivi na neuropeptide, kemijske spojeve koji se stvaraju u mozgu. Začudujuće, posebno velika koncentracija stanica koje luče neuropeptide nalazi se u onim dijelovima mozga koji kontroliraju emocije.

Pomaže i kod raka

Jedan eksperimentalni program sproveden na Institutu za rak Sveučilišta Pittsburgh pokazao je zanimljive rezultate. Voditelji programa fokusirali su se na pacijente oboljele od raka, ali čija je bolest bila u povlačenju. Budući da postoji velik rizik da će se rak ponovo javiti, program je imao za cilj pokušati psihološkim treninzima povećati otpornost bolesnika. Pacijenti su prošli 8-tjedni program vježbi relaksacije i trening neprihvatanja poraza u borbi protiv bolesti. Cilj podučavanja pacijenata je bio kako se nositi s bolešću i učiniti ih više optimističnijima.

Znanstvenici su otkrili da su kod onih bolesnika koji su bili uključeni u program, prirodne "stanice ubojice" (koje štite organizam od rasta tumora) bile aktivnije, nego kod onih pacijenata koji su primili samo standardnu medicinsku skrb. Što možemo naučiti od onih koji otkrivaju vrijednosti pozitivnih misli? Biti pun nade, optimističan, može poboljšati kvalitetu života.

Pred znanstvenicima je još uvijek izazov da utvrde može li nada stvarno utjecati na imunološki sustav. Brižljivo, sustavno istraživanje kako bi se odgonetnula veza između psiholoških faktora i imunološke funkcije možda će zahtijevati godine znanstvenog rada. Međutim, koristi će biti veoma velike. Dr. Mary Fletcher, direktorica laboratorija za kliničku imunologiju na Sveučilištu Miami, kaže: "Nalazimo se u sredini jedne revolucije".

dr. Ivo Belan

NOVI MODEL BORBE PROTIV BOLESTI

Selo za oboljele od Alzheimerera

U jugozapadnoj Francuskoj blizu grada Dax izgrađena je zajednica – selo u kojem boravi 105 stanovnika, svi s različitim stupnjem oboljenja od Alzheimerera. Osim objekata za stanovanje i pružanje njege, selo sadrži i trgovinu, frizerski salon, kafić, knjižnicu i glazbenu sobu. Stanovnicima su tako omogućene brojne mogućnosti zabave, a ciljano ih se potiče da odlaze u kupovinu, kuhaju, redovno odlaze u frizerski salon, pjevaju u zboru, jer se smatra da pridržavanje poznatih rutina zapravo može spriječiti napredovanje najgorih simptoma bolesti.

Svi stanovnici su vrlo zadovoljni smještajem, za kojeg kažu da se osjećaju kao da su kod kuće. No, cijena ovakvog ugodnog smještaja nije nimalo niska, naime mjesečni boravak plaća se dvije tisuće eura, što znači da je rezerviran ipak samo za one dubljeg džepa. Troškovi su zapravo i duplo veći, no njih sufinancira francuska Vlada, kojoj će ova zajednica poslužiti kao svojevrsni eksperiment. Naime, tamošnji Institut zdravlja vodi istraživanje te ako se pokaže da ovakav način života smanjuje progresiju bolesti, to će pomoći u razvoju boljih modela borbe protiv Alzheimerera.

„Znamo da moramo preživjeti dugu hladnu zimu. Korona ostaje tu pored nas i u ovo godišnje doba. Živjet ćemo i dalje vrijeme nemoći i neizvjesnosti“

U proljeće ćemo se rugati koroni

Rekla mi je prijateljica s kojom sam razgovarala i dogovarala sastanak grupe prijatelja iz doba kad smo još radili. Prošlo je od prethodnog susreta više od deset godina. Složile smo se da sada nije vrijeme za to i zaključile - kad smo već čekali toliko godina, čekat ćemo do proljeća. Jutros otvaram novine i gle čuda - veliki naslov „Cijepljenje se može očekivati u proljeće“. Znamo da moramo preživjeti dugu hladnu zimu. Korona ostaje tu pored nas i u ovo godišnje doba. Živjet ćemo i dalje vrijeme nemoći i neizvjesnosti.

Sve je počelo daleko od nas, ali nažalost ubrzo je postalo naša stvarnost. U početku gotovo svi smo vjerovali da to nije ipak tako strašno. Nitko nije obolio u našoj blizini i ljudi su se tješili da se to događa samo nekom drugom. Ljeto je prošlo brže nego ikada. Broj oboljelih je bivao sve veći i veći svugdje u svijetu, osim u Kini odakle je sve i krenulo. Virus je ušao u domove za starije osobe i tada je smrtnost naše generacije postala svakodnevna pojava. Mladi su produžili svo-

šanjem. Svi mislimo da imamo pravo na svoj život onakav kakav je bio do sada. No sada ovisimo ne samo o svom ponašanju nego još više o tuđem. No pitanje je koliko se taj drugi želi mijenjati i prilagođavati zbog nas. Čula sam jednog dječaka kako pita svoju mamu, pomalo srdito „tko više vrijedi - ja ili djeda“. Mama je neadekvatno reagirala i dječaka posramila odgovorivši bez pravog objašnjenja „sram te bilo, zar ti ne voliš svoga djeda. On ti je kupio nove tenisice“.

Naša se generacija prilagođava iz dana u dan. Moje prijateljice i ja izlazile smo u pravilu subotom prijepodne na kavicu. Sada smo odustale od redovne subotnje kave. Komuniciramo eventualno unutar obitelji, a čujemo se telefonom. Drugi prijatelji popili bi kavicu u restoranu, a ručak bi ponijeli svatko svojoj kući. Sada se djelomično promijenio redoslijed kretanja - zajednička kavica se pije u kući jednog od njih, a onda idu zajedno do restorana i na vratima preuzmu svaki svoj ranije naručen ručak za obitelj. Neki su stariji bračni parovi ostali u vikendicama ove godine duže nego ranije, jer da su vikendice na osami, a nema više ni turista. Osim toga jedna naša vrijedna članica ostala je u vikendici u Gorskom Kotaru i svakog je dana pravila pekmez od krušaka koje su toga dana pale na tlo, jer je stablo visoko i ne može normalno obrati kruške.

Ni obitelji se ne sastaju često kao ranije. Jedna suradnica mi se pohvalila, da je prethodnog dana pozvala obje kćeri s obiteljima na ručak, pa šta bude da bude. Bake najviše žele druženja s unučadi, ali i to smo prorijedili. Čujemo se telefonom, neki se vide putem interneta, ali nedostaje zagrljaj i pusa, pa makar samo u malo pametno čelo.

Nikad nisam prihvatila mišljenje mladih da stari nešto ne mogu. Sada to živim i još se ne mirim s tim. Čini mi se da me stvarnost demantira. Strašna je spoznaja da doista nešto ne možemo i da to moramo prihvatiti kao novo normalno. Moja prijateljica od straha da se ne razboli od Covid-19 kupila i skafander za

zaštitu cijelog lica. Izlazi samo u najvećoj potrebi. Živi sama, a inače ima problema s dišnim sustavom.

Nikad naše domove za starije nisam doživljavala kao domove za nemoćne. Uvijek sam govorila da svatko može svojom snagom pobijediti i nemoguće i prilagoditi se i živjeti mirno i slobodno. Sada nismo ni mirni ni slobodni. Mirni ne možemo biti jer osim što nikome na čelu ne piše „bježi od mene, ja sam Covid-pozitivan“, ograničena nam je i sloboda kretanja u nekim prostorima, u neko vrijeme; zabranjeni su posjeti domovima, zatvoreni su restorani, uvodi se policijski sat i slična ograničenja. Starije osobe se sve više povlače u sebe.

S druge strane i mladi su frustrirani zbog smanjenog druženja sa svojim vršnjacima, kako u školi tako i u slobodno vrijeme. Nema sportskih natjecanja, ograničen je, zapravo i bitno smanjen broj osoba koje mogu pratiti neko događanje. Zabranjuju se veća okupljanja, zabave i plesovi zbog mogućeg prijenosa virusa.

Zbog zatvaranja mnogih djelatnosti mnogo je osoba ostalo bez posla tako da nemaju redovne prihode. U nekim zemljama nezadovoljstvo mase mladih nezaposlenih prelijeva se i na ulice, gdje se žestoko sukobljavaju s policijom i redarima.

Svi smo zarobljeni koronom i doista nemoćni. Jedina mogućnost da preživimo ovu dugu i neizvjesnu zimu je da se uvučemo u naše male svjetove. Kad bismo se kao medvjedići mogli skloniti u svoj brlog i prespavati zimski san. I onda se u proljeće probuditi i izaći na svjetlo dana, i kad bi do tada nestala korona. U bajke još vjeruju samo jako mala djeca i to se neće dogoditi.

Čeka nas duga zima i ne znamo kako ćemo se nositi s koronom. Možemo biti osamljeni i tužni, ali ne smijemo koroni dati radost pobjednika. Zavucimo se u svoje tople domove i budimo snažni i svoji. U proljeće ćemo se cijepiti i rugati se koroni. Pobijedit ćemo naše samopouzdanje.

ja noćna okupljanja, najprije u klubovima i restoranima, a kad je skraćeno radno vrijeme, onda su se grupe počele okupljati u parkovima.

Teško se prilagođavaju novim pravilima ponašanja i u javnom prijevozu. Ne nose maske, a kad ih netko od starijih upozori na nepravilno nošenje često neprimjerno i agresivno reagiraju. Ništa neobično, jer smo svi frustrirani nekim novim obveznim pona-

Piše: Biserka Budigam,
psihologinja

Doživotno uzdržavanje

Pitanje: Vlasnik sam stana u kojem stanujem sa suprugom. Budući da smo oboje starije dobi, odlučili smo sklopiti ugovor o doživotnom uzdržavanju s mojim sinom iz prvog braka. S obzirom na to da sam samo ja vlasnik stana, a ugovorom želim zaštititi i svoju suprugu, postoji li mogućnost da se davatelj uzdržavanja obveže uzdržavati i moju suprugu, ako ja umrem prije nje? **(K.T., Sisak)**

Odgovor: Odgovor na postavljeni upit sadržan je u odredbi članka 579. st. 1. Zakona o obveznim odnosima koji određuje da se ugovorom o doživotnom uzdržavanju obvezuje jedna strana da će drugu stranu ili trećega uzdržavati do njegove smrti. To znači da se ugovorom o doživotnom uzdržavanju može odrediti da se ugovor odnosi na Vas i Vašu suprugu te da se ugovor izvršava do smrti Vas oboje.

Rad u mirovini kao član nadzornog odbora

Pitanje: Imam namjeru početkom sljedeće godine otići u punu starosnu mirovinu. Mogu li biti u mirovini i biti član nadzornog odbora, kao i do sada? Mogu li uz to zaposliti se na pola radnog vremena? **(I.G. Split)**

Odgovor: Člankom 12. Zakona o mirovinskom osiguranju propisano je da se obvezno osiguravaju na mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (između ostalih) članovi uprava trgovačkih društava i izvršni direktori. Spomenutim člankom nije propisano da se obvezno osiguravaju na mirovinsko osiguranje članovi nadzornog odbora. Iz toga proizlazi da možete biti korisnik mirovine i član nadzornog odbora temeljem ugovora o djelu, a isplata mirovine se ne obustavlja.

Nema zapreke da nakon što Vam se prizna pravo na starosnu mirovinu, sklopite s poslodavcem ugovor o radu na neodređeno ili određeno vrijeme do polovice punog radnog vremena, u kojem slučaju se ne obustavlja isplata mirovine na osnovi članka 99. stavka 3. točke 2. Zakona.

Obiteljska mirovina i ugovor o djelu

Pitanje: Primam obiteljsku mirovinu. Smijem li raditi neko vrijeme prema ugovoru o djelu, a da mi se i dalje isplaćuje mirovina? **(M.K., Šibenik)**

Odgovor: U slučaju rada prema ugovoru o djelu ne gubite pravo na isplatu svoje mirovine. Predmet ugovora o djelu mogu biti određeni poslovi koji nemaju karakter stalnosti, već jednokratnosti, koji se obično sastoje

u izvršenju nekog fizičkog ili intelektualnog rada određene količine i kakvoće, do određene roka i uz određenu naknadu, a uglavnom ne u prostorijama naručitelja posla.

Informativni izračun mirovine

Pitanje: Zanima me kako mogu doći do informativnog izračuna mirovine kako bih saznala koliku mirovinu mogu očekivati? **(L.Š., Zagreb)**

Odgovor: Za informativni izračun mirovine treba podnijeti zahtjev za izračun preko korisničkih stranica na internetskoj stranici HZMO-a www.mirovinsko.hr (nakon pribavljanja odgovarajućega korisničkog imena i lozinke), uz uvid u osobne podatke, može se poslati i zahtjev za besplatni informativni izračun mirovine te popuniti i poslati obavijest za pretkompletiranje podataka. Zahtjev za informativni izračun mirovine može se podnijeti i pisanim putem, popunjavanjem tiskanice zahtjeva za informativni izračun. Uz tiskanicu zahtjeva treba priložiti potvrdu o uplaćenju naknadi za informativni izračun mirovine koja sada iznosi 70 kuna.

Isplata mirovine u dom

Pitanje: Želio bih sa korisnikom doma za starije sklopiti ugovor prema kojem se njegova mirovina isplaćuje na račun doma radi podmirivanja troškova smještaja. Na koji način je moguća isplata mirovine na račun doma umirovljenika? **(I.I., Vrbovec)**

Odgovor: Za štićenike doma koji su korisnici mirovine, a koji bi troškove smještaja željeli plaćati izravnom uplatom mirovine na žiro račun doma, dom umirovljenika treba u pisanom obliku dostaviti Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje zahtjev koji je potpisao ovlašteni predstavnik doma ili ravnatelj radi sklapanja ugovora o takvom načinu isplate. Kada dom sklopi s HZMO-om ugovor o međusobnim odnosima u vezi s pokrićem troškova smještaja u domu, HZMO će dostaviti tiskanicu suglasnosti koju treba potpisati svaki štićenik koji se odluči za takav način isplate mirovine. HZMO će, nakon što suglasnost zaprimi i evidentira u sustav nadležna služba iz koje se mirovina doznačuje na isplatu, vršiti uplatu na žiro račun doma. Uz zahtjev za sklapanje ugovora obvezno treba priložiti i rješenje o osnivanju doma, a ako je riječ o privatnom domu i rješenje kojim je imenovan predstavnik.

Ukoliko je korisnikova mirovina veća od cijene smještaja, računovodstvo doma preostala sredstva od mirovine odmah po naplati smještaja isplaćuje korisniku osobno ili osobi koju je korisnik ovlastio ili uplaćuje na tekući račun korisnika.

pravni
savjeti

Odgovara:
Ante Kuprešak
dipl. pravnik

Besplatno
pravno
savjetovalište
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/46 55 111/244
ili 01/46 15 797

Tonći Barada, potpredsjednik Podružnice SUH-a Trogir

I naše mirovine su upitne

„Broj umirovljenika u RH čini značajnu snagu moći koja je nedovoljno iskorištena. Nedostaje zajedništva u pitanjima kojima bi se poboljšala kvaliteta življenja.“

Tonći je još za radnoga vijeka bio sindikalno aktivan, tako je 80-ih godina bio predsjednik sindikata trogirskog brodogradilišta Jozo Lozovina Mosor, bio je član predsjedništva gradskog sindikata i član predsjedništva zajednice općina. Prilikom odlaska u mirovinu, 2013. godine, kao 60-godišnjak, zaključio je da još uvijek može biti koristan za društvo, zbog čega se učlanio u SUH-ovu Podružnicu Trogir. Tri godine kasnije izabran je za potpredsjednika podružnice, a 2018. i za zamjenika predsjednika Županijskog povjereništva SUH-a SDŽ.

Tonćija smo bez okolišanja, odmah u glavu, pitali što bi promijenio da je premijer RH.

„Teško pitanje. Ali napravio bih transparentniji sustav, da javnost ima veći uvid u donošenje odluka, ali i veću kontrolu uvoza. Usmjeravao bih novac iz EU fondova u poticanje razvoja ekološke proizvodnje zdrave hrane. Mnogo novca je uloženo i potrošeno za gospodarstvo, a rezultati su ispod očekivanja. Neracionalnim ulaganjima koja se nedovoljno kontroliraju ne postizemo planirano, a to je povećanje broja zaposlenih o kojima ovise naše mirovine. Trebamo svi zajedno mlađim generacijama stvarati veći broj radnih mjesta. Naše stanovništvo stari, mladih je sve manje i nažalost sve ih više zbog goleme nezaposlenosti napušta zemlju. Mladim generacijama moramo pokazati prave vrijednosti kako bi svi živjeli bolje“, kazao je.

Sa suprugom Snježanom ima dva sina, 43-godišnjeg Tea koji je oženjen i ima kćer Miju, te dvije godine mlađeg sina Tea, koji je neoženjen. Inače, Tonći je radni vijek proveo u Brodogradilištu Trogir od 1972. do 1993. godine, gdje je radio kao brodski električar i poslovo-

đa, a nakon toga do mirovine u autoservisu Euro Daus i Daus Truck na dijagnostici i elektro popravcima. Za sebe kaže da je i u mirovini aktivan, jer pomaže prijateljima i članovima obitelji. U trogirskoj podružnici SUH-a zadaća mu je briga oko organizacije aktivnosti, poput zajedničkih druženja, odlazaka na jednodnevne i višednevne izlete u Hrvatskoj i inozemstvu, posjeta kazalištu, organiziranja sportskih igara i zdravstvenih pregleda. Interes umirovljenika je, kaže, velik, i svi su zadovoljni.

Pojava koronavirusa u početku nije omela Trogirane u aktivnostima, no s postrožavanjem mjera, ograničene su i aktivnosti. Dolazak zime unosi neizvjesnost zbog pogoršanja krize, zbog čega Tonći naglašava da će se najviše pažnje usmjeriti zbrinjavanju socijalno najosjetljivijih kategorija. Sada se svi poslovi obavljaju putem telefona, javnih medija ili interneta. Manje se komunicira osobno, a dolazak u ured se izbjegava.

„Naši umirovljenici su veseli, vole druženja i izlete. U programu za ovu godinu imamo niz interesantnih sadržaja, ali zbog korone ćemo morati odustati. Važnije je zdravlje, a ostalo može sačekati bolja vremena“.

Tonći kaže kako živi život prosječnog umirovljenika, a njegovi članovi većinom ovise o pomoći svoje djeci te žive od mjeseca do mjeseca. Tek mali dio njih i dodatno radi kako bi si popravili kućni budžet. Za pohvalu je što Grad Trogir svake godine kroz svoje programe osigurava sredstva za rad podružnice, zatim dijeli uskrsnice i božićnice umirovljenicima, participira u troškovima javnog prijevoza i parkinga te socijalno ugroženim pojedincima isplaćuju novčane pomoći. Podružnici donacijama pomažu

i općine Okrug i Marina, kao i poduzetnici, tvrtke i građani.

Članovi im se najčešće obraćaju s pitanjima vezanima uz zdravlje, pa ne čudi da je uvijek veliki odaziv za odlaske u toplice, koje se organiziraju četiri puta godišnje po deset dana. Česta su i pitanja oko obiteljske mirovine, gdje je bilo slučajeva da su bračni drugovi imali i 90 godina radnog staža, a nakon smrti jednog, drugi je ostao na jednoj mirovini i ne može od nje živjeti. Zbog toga se svi nadaju da će se SUH izboriti da se prizna pravo na primanje i dijela mirovine preminulog partnera. Dakako, ističe Tonći, glavni cilj SUH-a treba biti povećanje mirovina i borba protiv siromaštva i da se nastavi još glasnije govoriti o pravima umirovljenika čiji su socijalni položaj i životne prilike često vrlo teške, a u nekim slučajevima i ispod dostojanstva čovjeka.

Tonći je kazao i kako uspostava dijaloga umirovljenika i vlade RH kroz Nacionalno vijeće za umirovljenike i starije osobe otvara niz mogućnosti artikuliranja pitanja od interesa za umirovljenike. Smatra kako bi se kvaliteta života umirovljenika uz povećanje mirovina poboljšala i uvođenjem pravobranitelja za starije osobe.

„Broj umirovljenika u RH čini značajnu snagu moći koja je nedovoljno iskorištena. Nedostaje zajedništva u pitanjima kojima bi se poboljšala kvaliteta življenja. Nažalost, previše je raznih sitnih interesa koji prevladavaju u odnosu na dobre stvari. Razjedinjeni smo i netolerantni jedni prema drugima“, mišljenja je Tonći koji kritizira i ljude na vlasti koji probleme starijih guraju pod tepih, zbog čega vjeruje da će jednog dana i mirovine sadašnjih umirovljenika postati upitne.

Igor Knežević